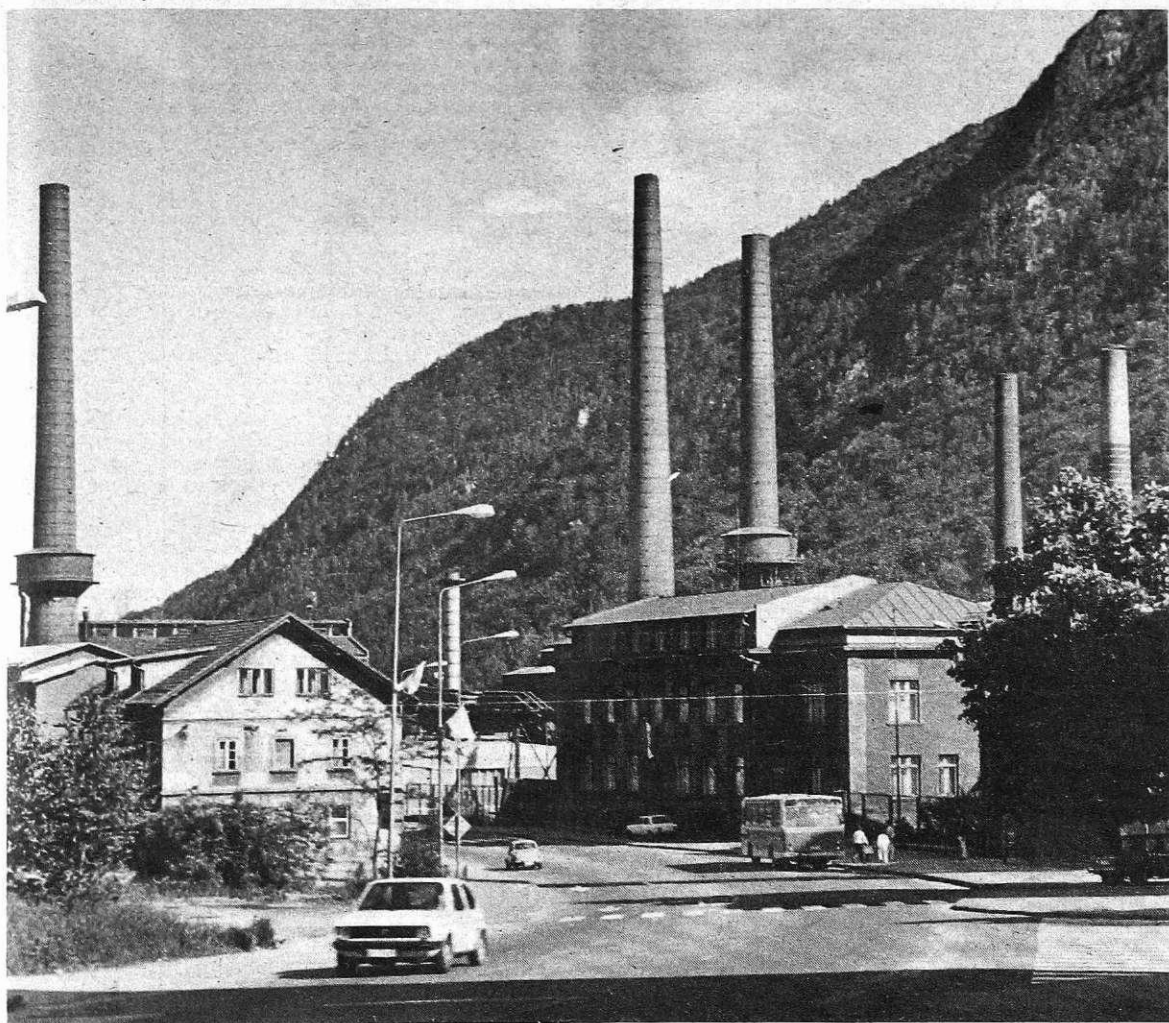

ŽELEZAR

Jesenice, 18. junija 1987

Številka 24 • XXXVI

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstodnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25. letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnovič, tehnični urednik Dare Bradak, lektorica — novinarka Cvetka Martinčič, novinarki Lilijana Kos in Tanja Kastelic, administracija — Mira Keserovič in Dinka Čatac. Naslov: Uredništvo Železarnja, SOZD SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 26-18, novinari 26-19, 26-20, administracija 26-21. Stavek in tehnično oblikovanje TK Gorenjski tisk Kranj, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

Pred Železarno (foto: I. Kučina)

Kako zmanjšati zaloge

V enostavni proizvodnji so zaloge lahko majhne, bolj ko je proizvodnja komplicirana in razdrobljena, večje so medfazne zaloge in zaloge vložka. V Železarni imamo izračunano, kakšne so optimalne zaloge, vendar jih stalno presežemo.

»Najbolj boleče so nekurantne zaloge, ker zanje nimamo naročil,« nam je pojasnil Miloš Piščanec, vodja oddelka za organizacijo proizvodnje. »Problematične so tudi zaloge vložka tujega izvora, predvsem češkega, poljskega in ruskega, ker za naše potrebe ni primeren. Tako smo imeli v Železarni 31. maja letos deset tisoč ton tujega vložka, vendar ga je trenutno uporabnega le polovica, za eno tretjino pa nimamo naročil, ker ni primerne kvalitete. Najmanj težav je s kurantnimi zaloga-mi, saj so zanje tudi naročila.

Vzrokov za nastajanje prekomernih zalog je več: glavna vzroka sta premajhna produktivnost in tehnološka disciplina ter tehnologija dela in neuskaljena proizvodnja v celotnem proizvodnem procesu od vlivanja v Jeklarni do finalizacije. Tudi naša miselnost, da se mora vse vrte-ti, povečuje zaloge. Svoje prispevajo tudi večje okvare in vzdrževalni po-segi.

Zaloge lahko zmanjšamo predvsem s povečanjem proizvodnje in produktivnosti in z večjo tehnološko disciplino. Zgrešenih sarž ne bi sme-

li pošiljati v predelavo, ampak jih takoj odpisati kot reno, oziroma ne bi smeli viliti ničesar, za kar nimamo tudi naročil. Odpraviti bi morali valjavske in jeklske napake, ki se pokažejo šele pri nadaljnji predelavi vlitiga jekla (dimenzijska odstopanja, škaja, neustrezne mehanske lastnosti). Komerciala ne bi smela sprejemati majhnih in kvalitetno različnih naročil, ker je zmogljivost najmanjše peči 60 ton. Tudi če je naročeno le pet ton neke kvalitete, morajo v Jeklarni odliči celo saržo, z viškom jekla pa nimajo kam.

Zaloge, ki nastajajo zaradi tehnologije dela, je težje zmanjšati, ker, na primer, v času obratovanja potisne peči ne moremo valjati ingotov, zato kopičimo zaloge za Valjarno žice in profilov. Podobno je tudi s kvarto ogrođjem in kampanjskim valjanjem za Jeklovlek in Valjarno žice in profilov.

Zaloge se kopičijo tudi zato, ker predelovalci zaradi različnih vzrokov (najpogostejša sta pomanjkanje delavcev in iztrošene naprave) ne zmorejo predelati vsega, kar so v Jeklarni vili. Zato bo treba spremeniti tudi našo miselnost in načrtovati glede na ozka grla.

Izdelovati bomo morali le to, kar je naročeno. Delavci TKR skupaj z vodji obratov in temeljnih organizacij ter delavci nabave že pregledujejo zaloge, da bi ugotovili, katere lahko uporabimo in kaj bi morali počasi odpisati. Zaloge namreč po novem obračunskem sistemu naš dohodek zelo bremenijo, zato je skrajni čas, da vse, kar se ne da uporabiti, ponovno pretopimo.

Komerciala naj bi po svojih močeh drugim prodala za nas neuporaben tuji vložek. Z zavodom za produktivnost dela izdelujemo nalogo o krmiljenih procesih oziroma procesnem vodenju proizvodnje, kamor bi vključili tudi računalniško zajemanje zalog. To bi pomenilo dnevni pregled nad stanjem zalog v Železarni in tako tudi hitrejša in pravilnejša ukrepanja.

Predvsem pa bomo morali povečati proizvodnjo in produktivnost ter rešiti kadrovske probleme in tehnološka ozka grla, da bodo predelovalci lahko sledili delovnemu tempu v Jeklarni.

Lilijana Kos

Četrto delovno tekmovanje kovinarjev je za nami

V soboto, 13. junija, je po različnih krajih Gorenjske potekalo tradicionalno regijsko delovno tekmovanje kovinarjev, avtomehaničarjev, avtoelektrikarjev in varilnikov, ki je izbirno tekmovanje za republiško srečanje kovinarjev — 11. memorial Franca Leskoška-Luke. Tekmovanja se je udeležilo 169 tekmovalcev iz vseh petih gorenjskih občin, med njimi 85 iz jeseniške občine.

V okviru četrtega delovnega tekmovanja kovinarjev Gorenjske so se v Železarni pomerili konstrukcijski ključavničarji, varilci in livarji iz vse Gorenjske v najrazličnejših spretnostih, ki so potrebne pri vsakdanjem opravljanju njihovega poklica. Poglavitni namen tekmovanja ni bil zgolj merjenje moči in primerjave izurjenosti slehernega posameznika z rezultati poklicnih tovarišev, ampak predvsem izmenjava izkušenj ter s tem povezana boljša organiziranost, produktivnost, kvaliteta in učinkovitost proizvodnega dela. Srečanja se je udeležilo 41 tekmovalcev iz Železarne in 14 zunanjih tekmovalcev.

Udeleženci tekmovanja so se zbrali ob 7. uri v prostorih Centra srednjega usmerjenega izobraževanja, kjer so jih pozdravili organizatorji: Severin Golmajer v imenu CSUI, Marjan Drolc v imenu občinskega sindikalnega sveta, Boris Bregant v imenu železarjev in strokovnih delavcev Železarne, Edo Kavčič v imenu izvršnega odbora konference osnovnih organizacij sindikata Železarne ter Vladimir Oblak kot predsednik organizacijskega odbora za izvedbo tekmovanja v Železarni. Tekmovalci so se nato lotili teoretičnega dela tekmovanja. Testi za preverjanje znanja so zajeli strokovno področje, varstvo pri delu in samoupravljanje. Posamezniki so se lahko seznanili z vsebino testa že pred pričetkom tekmovanja, saj so prejeli testno knjigo z vprašanji. Pravilni odgovori na vseh 32 vprašanj (16 skupnih za vse tekmovalce in 16 povezanih s stroko) so prinesli tekmovalcu 300 točk, ali 30 odstotkov točk, ki jih je bilo mogoče zbrati na teoretičnem in praktičnem delu tekmovanja skupaj.

Praktični del tekmovanja so udeleženci opravljali v posameznih obratih Železarne. Varilci TIG, REO in MAG so delali v varilnem laboratoriju, plamenski varilci v oddelku instalacij, konstrukcijski ključavničarji v delavnici ključavničarjev strojev na Javorniku. Livarji so začeli s praktičnim delom že pred tekmovanjem, ker je za izdelavo njihovih izdelkov potrebnega več časa, in je v soboto posebna komisija že ocenjevala njihove izdelke.

Tekmovalni izdelki v vseh panogah so bili zahtevni, saj so vključevali skoraj vse elemente, ki se uporabljajo v posameznem poklicu. Izdelki niso namenjeni toliko praktični uporabi kot pa demonstriranju strokovnega znanja in spretnosti posameznega tekmovalca.

Pogovarjali smo se z dvema tekmovalcema iz Železarne, ki sta že večkrat sodelovala na srečanju kovinarjev. Takole opisujeta svoje vtise s teh tekmovanj:

Danilo Stare: »Sodelovanje na tekmovanju, kjer se srečuješ s svojimi poklicnimi kolegi iz različnih okolij in z njimi izmenjavaš izkušnje, je zanimivo in koristno. Zato se tudi sam že več let udeležujem srečanj kovinarjev na občinski ravni, na republiško tekmovanje pa se doslej še nisem uvrstil.

Na teoretični del tekmovanja smo se pripravljali na dveurnem seminarju, kjer so nas seznanili s snovjo, ki jo je treba obvladati. Praktično se nisimo pripravljali, pač pa smo si ogledali načrt izdelka, ki ga bomo

morali izdelati čim bolj hitro in natančno.

Jernej Kocjančič: »Zaposlen sem v kovinolivarni v jeseniški železarni. Na tekmovanju sodelujem kot livar. Udeležil sem se že več delovnih srečanj kovinarjev; na republiškem tekmovanju sem dvakrat osvojil četrto mesto.

S teorijo sem bolj ali manj seznanjen, saj se z leti bistveno ne spreminja. Praktični del tekmovanja smo livarji že opravili: včeraj smo vili svoje izdelke, ki jih danes komisija že ocenjuje. Pričakujem, da bom dosegel podoben rezultat kot na tekmovanjih v preteklih letih.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Inovacijska dejavnost v preteklem mesecu

V mesecu maju so odbori za gospodarstvo na treh sejah obravnavali osem predlogov tehničnih izboljšav, koristnih predlogov in idej ter jih pozitivno ocenili in odobrili. Skupni prihranek znaša 264.709.371 din, zato je osemnajst novatorjev prejelo 3.233.139 din posebnih nadomestil ali 1,22 % od ugotovljenih koristi.

TOZD Okrogli program

Dragu Finžgarju, Marku Žmitku, Zdenku Cundu, Janezu Kovaču, Edu Dolžanu, Slavku Justinu in Ljubu Galiču je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za konstrukcijske spremembe in spremenjeno obzidavo ogrevne peči Custodis. Že od samega začetka obratovanja je peč imela vrsto pomanjkljivosti, ki so jih sproti odpravljali. Največji problem med obratovanjem je bila vzdržnost njenega dna. Zaradi različnih vzrokov je med obema letnima remontoma prihajalo do dviga mase dna peči, zato so morali peč ustaviti ter izvesti vroče popravilo dna peči, ki je trajalo od 3 do 4 dni. Avtorji izboljšave so zato izvedli konstrukcijske spremembe na obeh nosovih podajnih gredi, zvišali so robnike, ki držijo maso na obeh gredih ter zaščitili termobetonsko na vstopni strani peči z

jeklenimi ploščami. Vzporedno s spremembami dna peči so avtorji spremenili tudi način obzidave in namesto dragih uvoženih blokov in ognjevzdržne mase so vgradili domačo. Z vsemi izvedenimi spremembami so avtorji pripomogli k nemotenemu obratovanju ogrevne peči. V letu 1986 je zaradi odličnega stanja peči odpadel tudi letni remont, to pa je velikega pomena za proizvodnjo žice in profilov.

Ljubu Galiču in Dragu Finžgarju je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za vgradnjo podpornih konzol pod preobračevalnimi ročicami Jumping ogrođja. Pri valjanju na Jumping ogrođju izteka valjanec v korito, ki ima posebno oblikovane ročice. Zaradi različnih vzrokov je prihajalo do krivljenja valjanca, ki se je zaletaval v ročice. Zaradi poškodovanih ročic je prihajalo do zastojev in drugih neveščnosti ob po-

pravilu ročic in ročnem posredovanju valjavcev. Na pobudo avtorjev so vgradili podporne konzole, ki imajo nalogo, da prevzamejo sile preobremenitve tako, da ročice tudi v primeru naleta valjanca vzdržijo obremenitev.

TOZD Ploščati program

Aloju Urbancu je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za zaščito gumi nožev na Siemens krožnih škarih. Pri razrezu HVT na Siemens krožnih škarih se uporabljajo za razrez trakov poleg krožnih nožev še posebni gumi noži, za normalno vodenje trakov pa se pri razrezu med osi vstavljajo tudi lesene zagozde. Zaradi drgnjenja lesenih zagozd ob gumi so se gumi noži hitro izrabljali, ali pa se je guma odlepila od osnovnega jeklenega podstavka, zaradi česar so bili noži neuporabni. Da bi preprečili obrabo in odlepitev gumi obloge od osnovnega jeklenega podstavka, je avtor vstavil na strani, kjer gumi nož ni bil bočno oprt, po-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Slabi rezultati v prvi polovici junija

Do 15. junija smo po podatkih statistične službe izdelali 54.450 ton skupne proizvodnje, kar je 92,2 odstotka družbenega plana in 95,1 odstotka operativnega programa.

Plavž dosega družbeni plan s 76,5 odstotka, znižan operativni program pa presega za 12,5 odstotka. Izdelali so 4.051 ton grodlja.

V Jeklarni 1 so vili 13.773 ton jekla in dosegajo operativni program 97 odstotno.

V Jeklarni 2 so v petnajstih dneh izdelali 80 sarž, kar je 5.835 ton.

V dvanajstih odpremnih dneh smo prodali 12.464 ton končnih izdelkov in storitev, kar je 76,6 odstotka operativnega programa. Zelo slaba odprema je predvsem v obratih: Valjarna bluming-štel (54,3 %), Valjarna debele pločevine (62,4 %), Valjarna žice (56,8 %) in Jeklovlek (63 %).

Četrto delovno tekmovanje kovinarjev je za nami

(Nadaljevanje s 1. strani)

Delovno tekmovanje kovinarjev so s svojimi prispevki omogočile številne gorenjske organizacije združene dela, med njimi tudi naša Železarna. Najboljši tekmovalci so na slovesni razglasitvi v prostorih sindikalnega izobraževalnega centra v Radovljici prejeli tudi lepe praktične nagrade.

Pa si oglejmo še rezultate najboljših v posameznih panogah:

Kovinostrugarji: 1. Senad Jezerkič — TOZD Tehnične dejavnosti Železarna Jesenice, 2. Franc Dežman — Elan Begunje, 3. Milan Čadeš — THN TOZD Hladilstvo Škofja Loka, 7. Peter Rovar — TOZD Teh. dejavnosti Železarna Jesenice, 10. Jože Torkar, 12. Jasmin Tubič, 13. Emir Botonjič, 15. Zdravko Drole, 17. Janko Kogoj — vsi TOZD Teh. dejavnosti Železarna Jesenice.

Kovinoobrusilci: 1. Alojz Stare, 2. Jordan Maren — oba ISKRA Kibernetika — Orodjarna Kranj, 3. Rafko Kavčič — ISKRA Železniki.

Kovinoobrezalci: 1. Bojan Šmit — Elan Begunje, 2. Tonko Rant — Iskra Železniki, — lista A; 1. Andrej Logar — TOKOS Tržič, 2. Franc Baloh — ISKRA Kib. — Inženiring Kranj, 3. Renato Dovžan — ISKRA

Kib. — Orodjarna Kranj, 8. Toni Klančnik — TOZD Teh. dejavnosti Železarna Jesenice — lista B.

Orodjarji: 1. Ciril Bečan — ISKRA Kib. Otoče, 2. Miran Košir — ISKRA Kib. — Inženiring Kranj, 3. Senad Suljanovič — TOZD Teh. dejav. Železarna Jesenice, 8. Miran Bergelj, 9. Tomaž Urbanc — oba TOZD Teh. dejav. Železarna Jesenice.

Ključavničarji: 1. Janko Resman — Elan Begunje, 2. Marko Markelj, 3. Anton Koblar, 4. Jože Špolad, 5. Zdravko Pajntar, 6. Branko Juch, 7. Muhamed Ramič — lista A; 1. Nenad Leper, 2. Marko Petraš, 3. Milan Urana, 4. Kazimir Suler — lista B — vsi TOZD Teh. dejavnosti Železarna Jesenice.

Strojni kovači: 1. Cvetko Kemperle, 2. Marko Fajfar — oba TOZD Teh. dejav. Železarna Jesenice — lista A; 1. Miha Regovec — TOZD Teh. dejav. Železarna Jesenice — lista B.

Livarij-kaluparji: 1. Jernej Kocjančič, 2. Martin Mlakar, 3. Osman Alič, 4. Darko Krašovec, 5. Drago Girandon, 6. Miloš Šolar, 7. Marjan Mohorč, 8. Darko Kunšič, 9. Črtomir Mesarič, 10. Fehim Medič, 11. Štefan Jelič — vsi Železarna Jesenice — Livarna.

Plamenski varilci: 1. Vladimir Cijan — Veriga Lesce, 2. Danilo Stare, 3. Vlado Benet — oba Teh. dejav. Železarna Jesenice — lista A; 1. Stanko Klinar, 2. Molan Lango — oba TOZD Teh. dejav. Železarna Jesenice.

Varilci REO: 1. Ivan Mälek — ŽJ, E-TKR-NG Železarna Jesenice, 2. Franc Šabotin — TOZD Okrogli program Železarna Jesenice, 3. Jože Frelj — ISKRA Elektromonter Železniki, 4. Darko Kimovec — TOZD Okrogli program Železarna Jesenice.

Varilci TIG: 1. Jože Gračnar — TOZD Teh. dejav. Železarna Jesenice, 2. Rasim Numanović — TOZD Teh. dejav. Železarna Jesenice.

Varilci MAG: 1. Denis Vezzosi — TOZD Okrogli program Železarna Jesenice, 2. Nenad Lepar — TOZD Teh. dejav. Železarna Jesenice, 3. Franc Ostrelj — TIKO Tržič.

Obratni električarji: 1. Franc Morič — TOZD Teh. dejav. Železarna Jesenice, 2. Robert Fiksl — PEKO Tržič, 3. Vinko Jakopič — TOZD Teh. dejav. Železarna Jesenice.

Elektrikar-elektronik: 1. Miro Krivec — ISKRA Kib. — inženiring Kranj, 2. Martin Tratnjek — ISKRA Otoče, 3. Cveto Kozjek — ISKRA Otoče.

Tanja Kastelic

Inovacijska dejavnost

Nadaljevanje s 1. strani

seben vložek, s tem pa je odpravljena obraba gumi obloge in odlepljanje le-te od osnovnega jeklenega podstavka.

Branku Banku in Mihlu Hladniku je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za izdelavo fosfatne prevleke na lakirnem stroju. Fosfatno izolacijsko prevleko so v obratu HVB izdelovali na posebni napravi linije Crno s postopkom potapljanja. Pokazala se je vrsta pomanjkljivosti: pri pričetku nanosa izolacijske prevleke je bilo 2-3 tone izmečka, neenakomeren nanos izolacijske prevleke, v odpad je šlo okoli 150 kg aluminijevega monofosfata, nezanesljiva proizvodnja. Na pobudo avtorjev so fosfatno prevleko pričeli izdelovati na lakirnem stroju linije Crno po principu nanašanja z gumi valjčnicami. S tem so bile odpravljene vse omenjene težave.

Dušanu Thalerju in Stanetu Rakarju je bilo odobreno enkratno po-

sebno nadomestilo za spremembo vžiga plinskih gorilcev na zvonastih pečeh. Dobavitelj zvonastih žarilnih peči v obratu HVB je projektiral vžig plinskih gorilcev tako, da je bilo možno gorilce vžigati v katerem koli položaju regulacijskega servomotorja, oziroma plinskega ventila in zračne legure. Tak princip se je izkazal kot pomanjkljiv, ker je med obratovanjem prihajalo pri izpadih ali takrat, ko se vseh 10 gorilcev ni pravočasno prižgalo, do močnih eksplozij v gorilih oz. sevalnih cevih. Posledice teh eksplozij so se kazale v prekomerni obremenitvi gorilcev, sevalni cevih in rekuperatorjev, kar je povzročalo pogostejše poškodbe teh elementov. Avtorja sta s spremembo vžiga plinskih gorilcev odpravila eksplozije v sevalnih cevih peči. Z odpravo eksplozij se podaljša življenjska doba sevalnih cevi in gorilcev, kar zmanjša pogostost remontov in popravil.

Matiju Urhu in Bojanu Fincu je bilo odobreno prvo posebno nadome-

stilo za novo izvedbo sklopke za prenos aksialnega pomika prvih vmesnih valjev na ZRM ogrodju. Ena izmed bistvenih značilnosti ZRM ogrodja, po kateri se ta razlikuje od ostalih valjčnih ogrodij, je možnost aksialnega pomika vmesnih valjev. S povečanjem ravnega efektivnega dela valjev se poveča pritisk na robove HVT, kar v določeni meri anulira nepravilnosti v profilu TVT, oziroma omogoča izdelavo HVT z rahlo valovitimi robovi, kar je nujno za nadaljnji tehnološki proces. Ker poteka aksialni pomik valjev pri polni obremenitvi, so vsi strojni deli, ki omogočajo ta premik, močno obremenjeni, predvsem pa sklopka. Med obratovanjem je prihajalo do blokiranja in uničenja kompletne sklopke. To blokiranje pa ima usodne posledice za ostale strojne dele, ki so v neposrednem stiku s sklopko. Avtorja sta z novo izvedbo sklopke vse te nevarnosti odpravila.

B.

Nova jeklarna in ekološki problemi

Na zadnji seji komisije za varstvo okolja, ki je bila v začetku junija, so obravnavali poskusno obratovanje Jeklarnice 2 in rezultate prvih ekoloških meritev, gradnjo tunelske lužilnice žice z regeneracijo ter prioriteto ekoloških problemov in dodatne predloge za program dela komisije v obdobju 1986 - 1990.

Ekologi so v Jeklarni 2 preverjali le vplive elektroobločne peči, ker ostale naprave še niso zgrajene. Preverjali so emisije prahu in čezmeren hrup. Zaradi zahtev krajanov so meritvam hrupa posvetili veliko pozornosti in ugotovili, da so nivoji hrupa izrazito visoki, če protihrupna komora ni zaprta. Pritožbe krajanov Koroske Bele so bile v maju upravičene predvsem zaradi nočnega hrupa, podnevi pa hrup Jeklarnice 2 ni problematičen, saj je komunalni hrup ceste in železnice močnejši.

Inženir Stanko Čop je pojasnil, da hrup nastaja zato, ker komora ni vedno zaprta. Komora sta delala dva izvajalca, kar ni bilo dobro. Komora je namreč zelo dobro projektirana, mehanizem pa je izdelan slabo. Protihrupna vrata se velikokrat ne dajo zapreti, ker so pokvarjena. Tudi topilce je treba navaditi, da bodo komoro med obratovanjem peči redno zapirali.

Odpraševanje bo urejeno, ko bodo namestili in preizkusili tudi odsesovalne komore. Jeklarna 2 je še vedno v fazi poizkusnega obratovanja, zato nastajajo začetne težave pri zajemu prahu in pri njegovem transportu na vagone. Več prahu iz filtrirnih naprav je bilo, ker se je zaradi nekontinuirane proizvodnje v filtrni tkanini nabral kondenz, ki je filtru zamašil in preprečil normalno delovanje. Kljub povečanim količinam prahu je onesnaženost zraka na izhodu odpraševalne naprave pod 1 mg/kub.m, kar je občutno manj, kot je dovoljena meja.

Ekologi pripravljajo preiskavo onesnaženosti vode iz centralne naprave za čiščenje, ki bo imela zaprt tokokrog, zato pričakujejo, da večjih

problemov tudi pri naključnih izlivih v Savo ne bo.

K reševanju ekoloških problemov nove jeklarnice je največ prispeval inženir Stanko Čop, zato so mu člani komisije za njegov prispevek pri varstvu okolja in pomoči pri delu podarili skromno darilo.

O gradnji nove tunelske lužilnice ste že lahko prebrali v prejšnji številki, na usmeritve programa komisije za varstvo okolja pa ni bilo pripomb. Ker so Jesenice po onesnaženosti zraka v tretjem območju, bo treba narediti sanacijski program. Osnova zanj so usmeritve iz leta 1986. Razmišljati bo treba tudi o modernizaciji čistilnice v Žebeljarni, saj čiščenje mastnih žebeljev z žaganjem ni najbolj varno — z oljem prepojeno žaganje namreč kar izziva požar.

Projekt ultrafiltracije oljnih emulzij je odbor za gospodarstvo pri de-

lavskem svetu Železarne odložil, ker sredstva amortizacije še niso razdeljena. Kljub temu je zelo malo upanja, da bi za projektno dokumentacijo dobili petnajst milijonov din.

Na Beli imajo velike težave z oljnimi goščami. Do sedaj so jih vozili na sežig v martinarno, zato jih zelo skrbi, kam z njimi, ko SM peči ne bo več. Možnost, da bi gošče vozili na rafinerijo v Reko, je vprašljiva, ker je količina prevelika, saj v HVB dnevno poberejo petsto kilogramov oljnih gošč in emulzij. Ta problem moramo nujno rešiti v okviru Železarne, kako, pa naj povedo strokovnjaki, ki so za to zadolženi.

Obravnavali so tudi poročilo s problemske konference Ekologija, energija, varčevanje in ugotovili, da glede na razprave na njej Železarna Jesenice z ekološkega stališča ni več zanimiva.

Ob koncu redakcije smo prejeli obvestilo, da je protihrupna komora že usposobljena, zato ekologi upajo, da bodo sedaj delavci in krajanje bolj zadovoljni.

Lilijana Kos

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja delovne skupnosti KSI in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

PONOVNO OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge v delovni skupnosti KSI

I. STROKOVNI SODELAVEC B v pravni službi, šifra 5571, U - 5, 19. ktg., 1 oseba

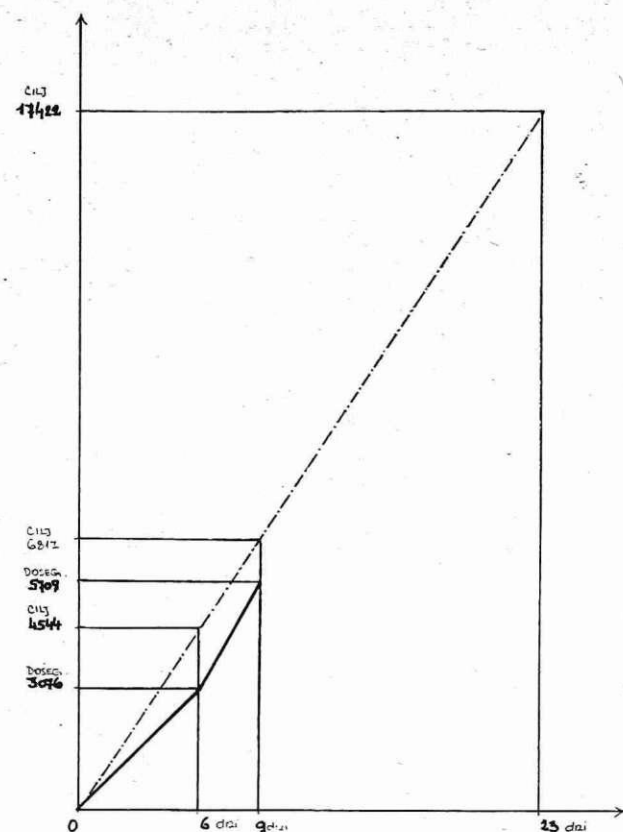
POGOJI:

— pravna fakulteta in

— pet let delovnih izkušenj.

Kandidati naj prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo v osmih dneh po objavi na KADROVSKI SEKTOR ŽELEZARNE JESENICE, C. železarjev 8, z oznako »za delovno skupnost KSI«.

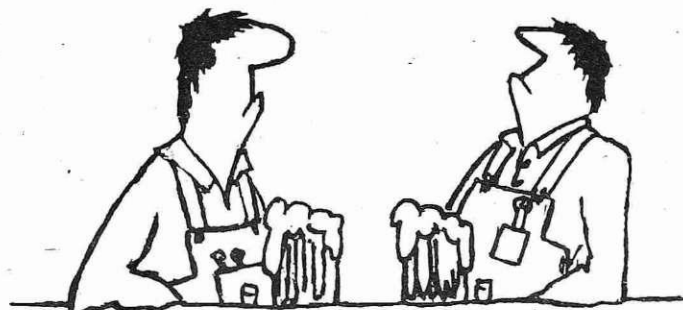
doseganje skupnega cilja poslovanja

V devetih dneh meseca junija smo dosegli 5.709 mio din realizacije, kar je 84 % doseganja cilja.

Tudi PDČ ukinjajo, mar ne?

Variacije na temo PDČ ali druga plat medalje. (Le komu jo bodo pripeli?)

— No, pa so jim ukinili PDČ!
— Ja, ali ni škoda. Sedaj bodo pa vsi vedeli, da smo iz proizvodnje.

— Pa bomo s tem kaj prihranili?
— No, ja, za kakšno zgrešeno šaržo bo pa že!

— Toda v tujini so dokazali, da uvažanje PDČ prinaša ekonomske koristi.
— Nikar ne filozofiraj, saj poznaš našo ekonomsko politiko.

— Kaj ne bi bilo bolje, če bi delo merili po UČINKU, ne pa po PRISOTNOSTI?

— Že, toda s tako majhno plačo jaz ne bi mogel živeti.

— Saj res, kaj pa, če bi jim ukinili tudi plačo?
— Se ne splača, saj so jim jo skoraj že!

— Šihtje pa bodo morali še vedno žigosati, kajne?
— Seveda, ko pa ne upajo uničiti žigosnih ur.

— Sicer pa je Premakljivi Delovni Čas res traparija.
— Normalno! Mnogo boljši je Poljubni Delovni Čas.

— Ti, sedaj mi pa povej, kaj sploh je PDČ?
— To je tako, da prideš, kadar hočeš in greš, kadar hočeš.

— Madona, ali so ga potem ukinili tudi nam?!

Popravek naslova samoupravnega sporazuma

Na 15. seji delavskega sveta Železarne 3. junija je bilo dogovorjeno, da se v naslovu predloga samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodek in dela sklada skupne porabe izpusti zadnji del »v delovni organizaciji Železarna Jesenice«.

Prodaja v maju

V maju smo s prodajo in storitvami prevallanja v višini 30.591 ton ustvarili 15.138 mio din neto realizacije. Količinsko smo dosegli načrtovano prodajo osnovne dejavnosti 99 %, storitev pa smo opravili 14 % več, kot smo načrtovali.

V primerjavi z operativnim programom, ki je bil nekoliko nižji od družbenega plana, smo operativni program prodaje presegli za 65 ton, storitev pa smo opravili 596 ton oziroma 100 % več, kot je predvideval operativni program. Zaradi zaostanka za načrtovanimi prodajnimi cenami je bila dosežena realizacija za 10 % manjša, kot smo načrtovali, realizacija operativnega programa, ki upošteva dejansko doseganje prodajnih cen, pa je bila presežena za 4 %. Storitve TOZD Tehnične dejavnosti so maja presegle načrtovano realizacijo za 65 %, tako da je skupna zunanja neto realizacija znašala 15.634 mio din, kar je 9 % manj, kot smo načrtovali. Pregled strukture prodaje nam kaže, da smo za načrtovano strukturo zaostali za 2,3 %. V primerjavi s predhodnim mesecem je bila struktura boljše za 4,4 %, v primerjavi s povprečjem lanskega leta pa za 5,1 %. Za strukturo, doseženo maja lani, smo zaostali za 1,8 %.

Pregled prodaje po posameznih TOZD in obratih nam kaže, da je bila prodaja v TOZD Ploščati program količinsko 1 % boljše, kot smo načrtovali. Načrtovano prodajo so presegli v obratu Valjarna bluming — štekel za 14 % in v Hladni valjarni Bela za 1 %, vsi ostali obrati pa zaostajajo. Zaostanek se giblje med 16 % v obratu HVJ in 3 % v obratu Valjarna debele pločevine.

Prodajna cena je maja v TOZD Ploščati program zaostala za načrtovano za 13 %. Najmanjši zaostanek je bil pri prodaji izdelkov iz obrata HV Jesenice, in sicer 4 %, največji pa pri izdelkih iz obrata Profilarna (29 %). Zaostanek v realizaciji je bil najnižji v obratu Valjarna bluming — štekel 4 % (količinsko preseganje plana 14 %), v vseh ostalih obratih pa je zaostanek za načrtovano realizacijo večji.

Storitve prevallanja v TOZD Ploščati program so bile količinsko za 14 % večje, kot smo načrtovali, vrednostni rezultati pa so bili 15 % slabši od planiranih.

TOZD Okrogli program je zaostala za načrtovano količino prodaje za 3 %. Povprečna prodajna cena je bila nižja od načrtovane za 209 %, realizacija pa je zaostala za načrtovano za 5 %. Najboljše količinske rezultate prodaje so dosegli v obratu Elektrode, kjer so za 15 % presegli načrtovano količino. Ostali obrati zaostajajo za planirano količino prodaje. Zaostanek je bil največji v obratih Valjarna žice in profilov ter Jeklovlek, kjer je znašal 12 %. V obratu Žičarna so presegli načrtovano prodajno ceno za 5 %, visoko preseganje pa je bilo tudi v obratu Želbljarna. Ostali obrati v okviru TOZD Okrogli program ne dosegajo načrtovane prodajne cene. Realizacija je bila večja od planirane v obratih Žičarna, Elektrode in Želbljarna.

Struktura prodaje v posameznih obratih je bila v mesecu maju najbolj presežena v obratu Želbljarna in sicer za 6,4 %. V primerjavi z majem lani so najboljše rezultate dosegli v obratu Elektrode (24,9 %), za 5,5 % pa je bila boljše struktura prodaje tudi

v Žičarni. V primerjavi s povprečjem lanskega leta sta najboljše rezultate dosegla obrata Elektrode z 20,9 % in HV Jesenice z 12,6 % boljšo strukturo prodaje.

Primerjava maja z aprilom 1987 kaže, da so z izjemo obratov Valjarna žice in profilov ter Profilarna vsi obrati presegli strukturo prodaje, največje preseganje je bilo v obratu Valjarna debele pločevine.

Kumulativni rezultati nam kažejo, da smo v prvih petih mesecih letošnjega leta s prodajo in storitvami prevallanja v višini 148.485 ton zaostali za gospodarskim načrtom za 2 %. S prodajo 143.266 ton naših izdelkov smo iztržili 64.708 mio din osnovne neto realizacije. Opravili smo 5.219 ton storitev prevallanja v vrednosti 301 mio din. Storitve TOZD Tehnične dejavnosti so znašale 1.644 mio din, tako da smo v Železarni Jesenice v obdobju januar — maj ustvarili 66.653 mio din neto realizacije, kar je 23 % manj, kot smo načrtovali.

Prodajni rezultati posameznih TOZD v prvih petih mesecih nam kažejo, da je TOZD Ploščati program dosegla načrtovano količino prodaje, zaradi zaostanka v prodajni ceni pa je realizacija zaostala za planirano za 24 %. V okviru TOZD Ploščati program so boljše količinske rezultate, kot smo načrtovali, dosegli v obratu Valjarna bluming — štekel (11 %) in v Vratnih podbojih (34 %). Do preseganja v obratu Vratni podboji je prišlo zato, ker smo načrtovali proizvodnjo in prodajo le za prve tri mesece.

TOZD Okrogli program je v obdobju januar — maj količinsko zaostala za planirano prodajo za 6 %, realizacija pa je bila manjša od načrtovane za 19 %. Načrtovane količinske rezultate so presegli le v obratu Elektrode za 6 %, medtem ko so vrednostni rezultati v vseh obratih slabši od načrtovanih. Vzroka za to sta dva: nedoseganje planirane količine in cene.

Storitve prevallanja v TOZD Ploščati program je bilo v prvih petih mesecih opravljenih za 12 % več, kot smo planirali, vrednostno pa so zaostale za načrtovano višino za 14 %.

Struktura prodaje v prvih petih mesecih zaostaja za načrtovano za 6 %, v primerjavi z enakim obdobjem lani pa je bila boljše za 1,5 %. Primerjava dosežene strukture po obratih nam kaže, da so boljše strukturo, kot smo načrtovali, dosegli v Žičarni in Želbljarni, v primerjavi z istim obdobjem lani pa v obratih HV Jesenice, Profilarna, Jeklovlek, Elektrode in Želbljarna.

Ugodne finančne rezultate bomo dosegli le ob doseganju načrtovane količine in strukture prodaje, zato je to naš cilj, ki ga moramo doseči v naslednjih mesecih letošnjega leta.

Polonca Marjanovič

Železarski globus

Japonska

Japonska železarska družba Kawasaki Steel preizkuša nov postopek za proizvodnjo grodlja v plavžu. Imenuje se XR. Glavna sprememba pri tem postopku je, da namesto koks pri proizvodnji grodlja v plavžu uporablja premog in drobno zrnat železov rudo brez predhodnega aglomeriranja. Dosedanja testna proizvodnja v laboratoriju železarne Chiba, ki je znašala 10 ton grodlja dnevno, je bila uspešna. Prve finančne ocene kažejo na znižanje cene tako izdelanega grodlja za 20 %.

LR Kitajska

Ta azijska država si zelo prizadeva, da bi leta 1990 izdelala 55 mio ton surovega jekla in leta 2000 že 80 mio ton. Lani so v LR Kitajski izdelali 51,5 mio ton surovega jekla. Še vedno gradijo nove proizvodne zmogljivosti. Ker japonske železarske družbe ustavljajo določene obrate v svojih železarnah ali pa opremo zamenjujejo z modernjšo, bodo kitajske železarnice še letos kupile nekaj te opreme in jo vgradile v svojih železarnah. Tako naj bi postopoma postali čim manj odvisni od uvoza železarskih izdelkov z Japonske.

Obvestilz kolektivu

Razpored dežurnih Železarne

22. junija, Bogdan RAVNIK, HV Bela, Jesenice, Tavčarjeva 3 b, ☎ 83-734.
23. junija, Jože KRAMAR, Energetika, Mojstrana, Dovje 112, ☎ 89-129.
24. junija, Martin ŠKETA, TOZD Ploščati program, Bled, Alpska 1, ☎ 77-130.
25. junija, Lado ŠKETA, Plavž, Bled, Alpska 1, ☎ 77-136.
26. junija, Božo BARTELJ, poslovodni odbor, Žirovnica, Zabreznica 44 b, ☎ 80-726.
27. junija, Franc VIČAR, TOZD Okrogli program, Žirovnica, Rodine 51, ☎ 80-686.
28. junija, Albina TUŠAR, poslovodni odbor, Blejska Dobrava 16 b, ☎ 84-403.

Dežurstvo traja vsak dan od 14. do 6. ure naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva je dežurni dolžan opraviti obhod po Železarni, svoje pripombe vpisati v dežurno knjigo ter o tem ob predaji dežurstva poročati podpredsedniku poslovodnega odbora.

Dežurni za vzdrževanje v Železarni

Datum:	Dnevni:	Nočni:
Ponedeljek — 22. 6.	Matija Urh	Ivo Leban
Torek — 23. 6.	Vlado Repe	Anton Kavčič
Sreda — 24. 6.	Alojz Varl	Ivan Slamnik
Četrtek — 25. 6.	Franc Bernik	Dušan Šmid
Petek — 26. 6.	Zdravko Smolej	Dušan Bak
Sobota — 27. 6.	Miroslav Zupan	Alojz Lebar
Nedelja — 28. 6.	Stane Mencinger	Janez Kovač

Služba obratne ambulante

Od 22. do 27. junija bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: III. obratna ambulanta — dr. Alenka Kralj — Odar in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.

Dispanzer za borce od 6.30 do 7.30.
POPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik.
V soboto, 27. junija, samo dopoldne: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik.

ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. stomat. Alojz Smolej in III. zobna ambulanta — mag. dr. stomat. Bela Gazafi.

Za borce: od 7. do 8. ure.
POPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.
V soboto, 27. junija, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V kartoteki obratne ambulante sprejemamo knjižice dopoldan od 6. do 10.30, popoldan od 12. do 17.30.

Urgentna ambulanta sprejema nujne primere neprekinjeno od 6. do 20. ure.

Dežurni v Vatrostalni

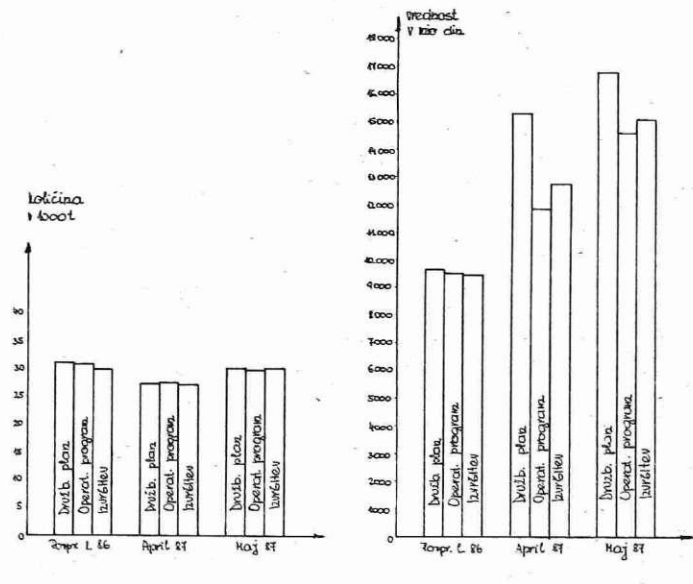
20. in 21. junija, Borut VEBER, Jesenice, C. revolucije 11, ☎ v službi 83-281.

Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure na delovnem mestu, v prostem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj pa je dežurni dosegljiv na domu.

Pregled odsotnosti v preteklem mesecu

	bolniška odsotnost %	porodniška odsotnost %	red.letni dopust %	ostala odsotnost %	skupna odsotnost %
Vodstvo Talilnic	—	—	—	—	—
Plavž	8,28	—	6,65	0,55	15,48
Jeklarna	5,21	0,46	5,89	0,92	12,48
Livarna	7,94	—	4,08	1,76	13,78
TOZD TALILNICE	6,03	0,33	5,87	0,92	13,15
Vodstvo Plošč.prog.	—	—	4,35	—	4,35
Valj.bl.št.	8,64	0,29	7,28	0,95	17,16
Valj.deb.plošč.	7,59	—	4,49	0,84	12,92
Hl.valj.Bela	6,09	0,33	6,41	0,46	13,29
Hl.valj.Jes.	6,76	—	7,68	0,42	14,86
Profilarna	6,62	—	2,75	0,42	9,79
Vratni podboji	11,17	4,83	2,01	0,12	18,13
TOZD PLOŠČ.PROG.	7,46	0,34	6,18	0,66	14,64
Vodstvo Okrog.prog.	—	—	4,35	—	4,35
Valjarna žice	5,28	—	7,21	1,32	13,81
Žičarna	5,94	0,82	6,84	1,71	15,31
Jeklovlek	5,95	1,18	8,14	0,51	15,78
Elektrode	8,46	2,33	4,55	0,52	15,86
Želbljarna	7,73	1,27	6,13	0,78	15,91
TOZD OKROG.PROG.	6,74	1,23	6,36	0,99	15,32
Vodstvo Teh.dejav.	—	—	—	—	—
Strojne delavnice	5,52	1,43	6,42	1,17	14,54
Remontne delavnice	4,35	1,19	6,38	0,94	12,86
Vzdrževanje	5,65	0,18	5,53	0,98	12,34
Energetika	5,70	0,41	4,56	1,41	12,08
Transport	6,29	0,22	6,42	0,68	13,61
TOZD TEH.DEJ.	5,41	0,66	5,91	1,00	12,98
TOZD KOMERCIALA	5,00	3,90	4,68	0,22	13,80
F R S	2,80	7,45	3,90	0,95	15,10
K S I	7,25	1,84	3,57	1,44	14,10
E T N	2,31	1,29	4,22	1,21	9,03
D S S S	4,11	2,38	3,95	1,25	11,69
TOZD DRUŽ.STAND.	7,95	7,24	5,85	0,65	21,69
ŽELEZARNA	5,93	1,19	5,68	0,93	13,73

Osnovna realizacija in prevallanje

Novosti iz tovarniških glasil

Informativni fužinar

Andromat — desna roka čistilnice

V ravenski težki livarni imajo že dve leti moderni stroj andromat za čiščenje ulitkov. V nekaj minutah zbrusi površino, ki bi jo brusilec ročno brusil ves delavnik. Stroj je izredno olajšal delo, zato brusilec ni več potrebno požirati železovega prahu, saj sedaj v lepo zračen kabinici le s pritiski na gumb pazijo, da stroj ne odbrusi česa preveč. Potrebno bi še en takšen stroj, vendar nekoliko manjši. Brusilno glavo za brušenje vdolbin že imajo, a je ne morejo uporabljati zaradi zasedenosti stroja z drugimi deli.

Šest let modernizacije v valjarni

Ravensko temeljno organizacijo Valjarna modernizirajo že od leta 1981. V prvih dveh etapah so rekonstruirali električne naprave na valjavskih progah, vgradili novo napravo za kontrolo gredic TIEDE, kupili paletno vozilo KAMAG, postavili kontejner za žarjenje, energetske instalacije, delavnice in pralnico valjev.

Sedaj v Valjarni dokončujejo tretjo fazo modernizacije: novo ogrevalno peč in prečno adjustirno halo. Ogrevalna peč za gredice bo začela predvidoma obratovati v drugem četrtletju.

V adjustirni hali so do sedaj odpravili težave z ogrevanjem in odtoki v garderobah. Tehtnice delajo dobro, čeprav so bile montirane z zamudo (da bi tehtanje pospešili, bodo spremenili program tehtanja). Prva faza gradnje torne žage z adjustirno linijo bo dokončana v drugem četrtletju, druga faza — kontrolna linija — pa v tretjem četrtletju letos.

Četrto etapo modernizacije Valjarne — rekonstrukcijo valjavskih prog — naj bi dokončali v sedanjem srednjeročnem obdobju.

V brusilnici — čisto ozračje

Pri brušenju kovinskih izdelkov nastaja veliko prahu, zato so pri brusilnih strojih pogosto težave z odpravljanjem. Brusilnico ravenske temeljne organizacije Stroj in deli so lani preselili v nove prostore, ki so opremljeni s centralno odpravevalno napravo, ki jo je izdelala Klima Celje. Naprava čisti zrak s pomočjo ciklona in je zelo učinkovita, vendar povzroča precej hrupa. Hrup sedaj lahko omejijo le tako, da priprejo lopute, s tem pa zmanjšajo učinkovitost odpravevalja. Problem hrupa nameravajo rešiti s posebnimi stenskimi oblogami — dušilkami hrupa.

(Iz Informativnega fužinarja št. 5, maja 1987)

Še enkrat o Vratnih podbojih

VRATNI PODBOJI — dokaj velika zgradba. Kot bi hotela skriti majhno število ljudi, ki si v njej služijo svoj kosček kruha. Približno 30 jih je. Večinoma ženske. To je dobro. Saj tudi to rešuje delček problema zaposlitve žensk v naši občini.

Ta majhna skupina ljudi izdeluje (kot že samo ime pove) kovinske vratne podboje. Ta nepogrešljiv element v našem življenjskem okolju. Res nepogrešljiv. Kajti, nikoli ne pozabite: vsaka vrata na tem svetu so nastavljena na vratni podboj. Da so ti podboji res nepogrešljiv izdelek, mislijo tudi zaposleni v tem obratu. Naj ga nekoliko podrobneje opišem, saj tega ni storil še nihče. Se nikomur ni zdelo vredno?

Sam začetek izdelave se prične v obratu Profilarna. Tam zvaljajo različne širine, različne dolžine, različne oblike profilov (pripomba: različne kvalitete). Te profile pripeljejo v obrat Vratni podboji. Sedaj se začne zares.

Prva žaga prereže profil na pol. Tako nastane dve polovici približno dolžine podboja. Obe polovici (imenujemo ju leva in desna polovica) postavljata dve delavki vsaka na svojo stran linije (tudi desna in leva). Ker liniji delujeta avtomatsko, gresta profila sama naprej, vsak proti svoji kotni žagi. Ti skrajšata profila na končno dolžino podboja. Nato spet potujeta. Do prve stance. Tu profila dobijo izreze. Saj je treba vrata tudi zakleniti. Dobita tudi luknje za nastavitve nasadil. Na tem koncu je še vrsta drugih stanc, saj mnogi naročniki zahtevajo še razne dodatke. Po stancanju prideta profila v roke naslednjima delavkama. Njun delovni tempo sta točkovna stroja. Točkovno varita razne elemente. Zaščita ključavnice, nastavki za nasadila, sidra... Po tem postopku gresta profila na tekoči trak in tu pripelje do kotnih varilnih strojev.

Seveda ne smem pozabiti prečke. To je zgornja stranica podboja. Primerno dolg konec profila delavka postavi med dve kotni žagi. Tako dobimo široko podboja. Nato tudi ta prečka odpotuje po tekočem traku do kotnega varilnega stroja.

Tu delavka vse tri profile vstavi v stroj, da jih zvari skupaj. Na spodnji strani se dodata še dva »L« profila in podboj je v grobem izdelan. V obdelavo ga vzamejo naslednje štiri delavke. Brušenje zvarov. Še in še zvarov v eni dnini. Prah, plini, umazanija. Nekoč sem poizkusil. Težko. Priznam, poznam nekaj ljudi, ki bi jih z veseljem postavil na to delovno mesto. No, pustimo to. Tak podboj, okoli 15 kg težak, naslednja delavka nese (približno 10 m, le koliko je to v eni dnini) na »obešalnik«. To so kljčke, ki ponesejo podboj v pritličje zgradbe. Tam se operejo umazanije. Obarvajo. Pa skozi peč, kjer se barva vpeče, pa naprej v adjustažo. Vra-

tni podboj je narejen. Le čaka na prevozno sredstvo, ki ga bo odpeljalo do naročnika.

Taka je razvojna pot vratnega podboja. Gotovo ste ugotovili, da delo ni pretirano težko. Toda, ne pozabimo, da delo opravljajo večinoma ženske. Bilo pa bi še bolj težko, če na celotni liniji ne bi bilo narejenih vrste inovacij. Delavci so sami pripomogli k lažjemu delu ter višji kakovosti izdelka.

Pozabiti ne smem niti vzorčne delavnice. Tu izdelujejo izvnersijske podboje. Za to je potrebno tudi nekoliko strokovnosti. Saj je treba ustrezno mnogim (včasih nemogočim) željam naročnikov. In povem vam: ustrezajo jim.

Vratni podboj je narejen samo iz domačega materiala. Profile izdelujejo v obratu Profilarna, ostale elemente v bližnjih delovnih organizacijah. Dan je bil tudi predlog, naj bi elemente izdelovali v obratu Vratni podboji. To bi stroške precej zmanjšalo. Vendar to nikogar ni zanimalo.

Vratni podboj je končni izdelek Železarne Jesenice. Železarna je sicer usmerjena k izdelavi polizdelkov, toda splošno znano je, da največ denarja da končni izdelek. Le pravilno je treba gospodariti z njim in biti mora kakoviten. In ta izdelek je kakoviten. To potrjuje vrsta nagrad in priznanj na raznih gospodarskih razstavah. To potrjuje tudi s tem, da je prodrl v tujino. Saj smo ga uspešno prodali v Alžirijo, uspešno pa ga prodajamo tudi po vsej Jugoslaviji.

Da delavci niso leni in nedelavni, dokazujejo presežki planov. Le če je naročil dovolj. In sam vem, da delavci so pridni. Nikoli ni bilo rečene besede čez obilo dela. Celo nasprotno. Vedno so voljni ostajati tudi popoldan, le da so dosegli začetni plan.

Nisem dober pisar, le nekoliko sem vam poizkusil približati to tako zelo opevano podbojarno. Sedaj pa bismo.

Pred 12 leti je bila v Železarni Jesenice otvoritev novega obrata — Vratnih podbojev. Bilo je potrebnih mnogo sestankov in papirja za to otvoritev in vloženih je bilo veliko želja po uspehih. Bil je značka takratnega direktorja. Kajti, v navadi je že, da vsak direktor naredi nekaj novega za našo železarno. Otvoritev je bila končana in... Kot bi nekoč značilo položil v predal in nanjo pozabil. Podbojarna je vsa ta leta ostala pri svojem osnovnem razvoju. Nihče ni pokazal interesa za vlaganje v njen razvoj. Nikjer se ni našel strokovni kader, ki bi iskal kvalitetnejše reši-

tve. Pa čeprav je podboj izdelek, ki omogoča kvaliteten izboljšave. Saj bi le s tem pridobili več naročnikov, posegli tudi v tujo konkurenco. Toda obrat Vratni podboji je iz leta v leto postajal bolj pozabljen in počasi je začel postajati tujek v peti naše železarni. Ali res Železarna same? Ali le določeni krogi ljudi?

Odgovora na to ne ve nihče, saj niti razloga za ukinitve ne ve nihče.

Ukinitve. Začelo se je pred nekaj leti. Začetek je bil sramoten za vodilni kader. Žalostno je, da so delavci podbojarno o ukinitvi izvedeli od delavcev iz drugih obratov, da so to izvedeli zadnji.

Kje je vir te novice, kje je razlog te ukinitve, nihče ni vedel. Niti vodja obrata niti delavci. Vprašanja so bila poslana na najvišji nivo naše železarni. Odgovorov ni bilo. Nihče ni vedel, toda začetek konca je bil tu. Nekakšna nestrpnost je bila vcepljena v misli delavcev podbojarno. Čutili so, da se jim izmikajo delovna mesta, postali so nesigurni. Koliko volje do dela naj ima delavec, ki dela v obratu, ki naj bi ga ukiniteli? Toda delavci so bili voljni delati. Pokazali so, da znajo delati in nočejo dati povoda za ukinitve proizvodnje zaradi slabega dela. Koliko je to pomagalo? Ta nesigurnost: pustiti ali zapreti, je trajala kako leto. Vprašanja »zakaj« in »ali bo« so se vrstila in vrstila. Toda odgovora z odgovornega nivoja ni bilo. Kot bi se nekdo bal, da bo storjena ista napaka kot pri ukinitvi cevovarne.

Prišel pa je popolnoma nov, drugačen odgovor. Proizvodnje Vratnih podbojev ne bodo ukiniteli, le za polovico bodo zmanjšali število zaposlenih in proizvodnjo. Delavce bodo preusmerili v druge obrate, kjer je pomanjkanje delovnega kadra kritično.

Res, razlog in pol! Nekaj obratom je primanjkovalo delavcev, sedaj pa bodo to rešile delavke Vratnih podbojev. 24 ljudi, v glavnem ženske. Raje ne povem, kam bi s tem razlogom. Ne pretiram. Sem namreč eden tistih prerazporejenih in naj povem, da kar nekaj časa niso vedeli, kam z menoj.

To ne more biti nikakršen razlog. Pomanjkanje delavcev in drugih problemov Železarne ne bo rešila niti polovična niti celotna ukinitve Vratnih podbojev.

Tako razloga ukinitve še danes »nihče« ne ve. Krivo ni slabo delo delavcev, ker ti delajo dobro, krivo ni pomanjkanje delavcev v drugih obratih, krivo ni neizpolnjevanje planov, ker so ti izpolnjeni. Večinoma.

Zakaj večinoma? Večinoma zato, ker število serijskih naročil upada. Naročila so največkrat le še izvense-

rijska. Ker podbojev naročniku ne izdelajo nikjer drugje kot le še v naši podbojarni. Tu pa se sedaj pač lovi za vsako slamico (naročilo). In zakaj naročila upadajo?

Slaba reklama za izdelke je, če z njim ne vemo, kaj bi. Naj naročnik naroči podboj, če niti ne ve, ali ga bodo jutri še izdelovali? Za izdelek, ki ga ukinjajo, kupec misli, da je slab izdelek. In kako naj kupec zaupa neki DO, kjer si nekaj časa zmišljuje, da jo bodo zaprli, drugič spet ne. In kakšen smisel je v tem, da je v Gorenjskem glasu objavljena reklama za vratne podboje, dva dni kasneje pa v Železarni članek Usoda Vratnih podbojev še naprej negotova. To me spominja na tisto: ne ve se, kdo pije, kdo plača. Čeprav se to pri tako veliki delovni organizaciji, kot je Železarna Jesenice, ne bi smelo dogajati. Ve se seveda samo to, kdo bo plačal — delavci.

Zakaj se odgovorni končno ne odločijo?

Zakaj odgovorni ne stopijo pred delavce in jim odgovorijo na njihova vprašanja?

NOVA VRSTA NERJAVEČEGA JEKLA

Japonski družbi Nippon Steel Corp. in Mitsubishi Heavy Industries Ltd. sta razvili novo vrsto nerjavečega jekla, ki prenese uporabo dvesto tisoč ur ob temperaturi šeststo stopinj Celzija, ne da bi se poslabšala njegova kakovost.

Nova vrsta jekla z oznako 316 MN je odpornejša proti toploti in prožnejša. Firmi sta jo pridobili pri raziskovanju jekla za reaktorje za hitrejše cepljenje, ki jih bodo na Japonskem gradili leta 1997. Novo jeklo temelji na klasičnem avstenitem nerjavečem jeklu SUS 316, vsebuje pa manj ogljika in več dušika.

Doslej so menili, da se pri visokih temperaturah najbolje obnese jeklo SUS 316, vendar je jeklo 316 MN pri poskusih deformacije pokazalo desetkrat večjo vzdržljivost in 1,5 krat večjo prožnost.

Nova vrsta jekla bo omogočila, da bodo reaktorji za hitro cepljenje delali na približno 600 stopinj Celzija (dosedaj na 500 stopinj) in da bodo poenostavili strukturo nuklearnih elektrarn. Kemijsko gledano ni separacije kromovega karbida, ki je vzrok, da se s staranjem jekla poslabša njegova moč in prožnost.

Nova vrsta jekla omogoča, da se debelina jeklenih izdelkov zmanjša za približno deset odstotkov (kadar ga uporabljajo za posode pod pritiskom ob visoki temperaturi). Uporabljajo ga tudi za cevi za termoelektrarne ali kemijske tovarne.

Zakaj odgovorni ne razložijo, kje je razlog?

In na koncu bi prosil odgovornega za odgovor, zakaj raje denarja, ki ga rabijo za ukinitve, ne vložijo v razvoj in reklamo vratnih podbojev, saj v Jugoslaviji nimajo druge konkurence kot lesno industrijo vratnih podbojev.

Imam pa tudi osebno vprašanje. Kako bi se počutil nekdo od odgovornih, če bi prišel k njemu in mu rekel: Ti, za jutri ne vem, ali boš še sedel na tem stolčku ali ne?

Ni mi do obtoževanja. Ne. Sem premalo podkovan na tem področju. Toda, ali kdo od vas, odgovornih, kdaj pomisli na navadnega delavca, na njegovo voljo do dela, ko niti ne ve, ali bo lahko še delal. In to v času, ko pritiskate na delavsko zavest vsakega posameznika, ko toliko govorite o zaupanju v vodstveni kader.

Pa še to: ko je bil ustavljen plavž, je bila narejena fotografija vseh tam zaposlenih. Bo narejena tudi, ko bodo ustavili Vratne podboje?

Bojan Zevnik
(nekdanji delavec Vratnih podbojev)

MANJŠI STROŠKI ENERGIJE

Švedska firma Bonab je razvila napravo za nadzor hitrosti električnih motorjev. Z njo je mogoče zmanjšati stroške zaradi izgub energije, ki jih navadno povzroča dvosmerni tok.

Elektronska naprava, ki jo prodaja Moverter, nadzoruje frekvence trisopenjskih motorjev. Posebno učinkovita je za nadzor motorjev, ki poganjajo črpalke, ventilatorje, tekoče trakove itd. Prednost naprave je tudi v tem, ker je mogoče z njo individualno prilagajati pospeševanje in zaviranje, nadzorovati rotacijsko moč. Vgrajeno ima tudi varovanje pred preobremenjenostjo in izpadi električne napetosti. Razpon moči je med 250 W in 4 kW.

UGOTAVLJANJE NAPAK

Želite najti napako v zapletenem električnem kablskem sistemu? Pokličite Cabel-Joe. Ta domiselna naprava, ki jo je izdelal švedski Westermo Teleindustri, ugotavlja prekinjene linije in slabe povezave. Preizkuša sistem, najde in določi napako. Rezultat se pokaže na ekranu, lahko pa se ga uporablja tudi ročno.

Dopisujte

Pregled sestankov SDS

(Iz programa samoupravnih aktivnosti za maj — nadaljevanje)

TOZD Ploščati program

V OBRATU HLADNA VALJARNA BELA so se sicer sestali delavci na zborih delavcev po izmenah, vendar pa smo od vseh treh zborov prejeli le en — skupen — zapisnik. V zvezi s poslovanjem v prvem tromesečju so sprejeli naslednja stališča: Dober rezultat v TOZD Ploščati program je mogoče doseči le ob stalnem in pravočasnem dohodu kvalitetnega in po količini ustreznega vložka. Čimprej je treba dokončati tudi tista dela v zvezi s predelavo, ki povečujejo produktivnost, in uvesti sistemativno nagradjevanje HVB kot celote. Pri vzdrževalnih delih se je treba potruditi, da bodo opravljena kvalitetno. Kritično ugotavljajo, da so problemi, ki so navedeni v poročilu, enaki kot prejšnja leta in da ni opaziti efektov, ki naj bi jih dala nova organiziranost. Moti jih, da iz poročila ni vidno, kako je z delitvijo osebnih dohodkov po ostalih obratih in temeljni organizaciji (delavci menijo, da v HVB pri osebnih dohodkih zaostajajo). Po njihovem mnenju so premije glede na izplen v primerjavi z blumingom slabše. Zahtevajo primerjalne podatke. Predlagali so tudi, da se delavce, ki delajo na več delovnih mestih, bolje nagraduje kot tiste, ki pridejo delat tudi ob sobotah. Pod točko razno pa vprašujejo, kako je mogoče, da delavci, ki sicer delajo le dve izmeni, dosega večji osebni dohodek kot tisti, ki morajo delati na tri izmene. Zahtevali so tudi, da se jim pojasni, kaj se dogaja s pritožbami na vrednotenje delovnih mest oziroma s prekatiziracijo, še posebej pa, kaj je s kategorijo voznikov vilicarjev.

Iz OBRATA HLADNA VALJARNA JESENICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo obrata, hladna valjarna 2 in 3, adjustaža hladne valjarne, žarilnica 1, 2 in 3, lužilnica, karisti in odprema ter še dva zapisnika, ki ju nismo mogli identificirati. SDS vodstvo obrata je v zvezi s poslovanjem v prvem četrtletju sprejelo naslednje stališče: Čeprav so rezultati poslovanja v prvem tromesečju pozitivni, nas nekoliko skrbi, kakšen bo polletni obračun, saj kaže, da sedanji rezultati niso najboljši. Za obrat Hladna valjarna Jesenice so sedaj najbolj kritične reklamacije, ki se jih bo v veliki meri dalo odpraviti z boljšim delom. Zato je bil sprejet sklep, da se reklamacije obravnavajo po delovnih skupinah in da se prične z ugotavljanjem krivcev. V obratu so plan v prvem četrtletju količinsko presegli za 1,2 %. V aprilu so delali slabše (plan je bil dosežen le 89,06 %)

zaradi zastojev in pomanjkanja ustreznih naročil. SDS hladna valjarna 3 ugotavlja, da je bil plan v prvem tromesečju presežen predvsem zaradi dela ob prostih sobotah in nedeljah ter zaradi večje količine luženega materiala iz HVB in žarilnice. Članom SDS adjustaža HVJ je bil na sestanku posredovan podatek, da se za drugo četrtletje obetajo slabši rezultati predvsem zaradi prevelikih zalog. Tudi SDS žarilnica 2 ugotavlja, da bo treba izboljšati proizvodne rezultate, predvsem bo treba znižati zaloge, zaostriti pa bo potrebno tudi delovno in tehnološko disciplino. Imajo pa tudi načelno pripombo na obširen, kar osem točk obsegajo dnevni red sestanka: da je na razpolago premalo časa za obravnavo tako obširnega gradiva. SDS žarilnica 4 na sestanku 21. maja ugotavlja, da tudi izgledi za maj niso najboljši. SDS karisti v zvezi z reklamacijami menijo, da bi bilo treba raziskati, če so le-te res posledica slabega dela v njihovem obratu. Tudi SDS odprema ocenjuje, da se je v prihodnje treba usmeriti na zmanjšanje števila reklamacij. Čeprav je veliko objektivnih razlogov (slab vložek, zastareli strojni park), je treba stremeti k temu, da se v kar največji meri odpravijo napake, ki so subjektivne narave. Pod točko razno še enkrat opozarja na ta problem, pri čemer izrecno poudarja, da kar nekaj »pozabljam, da je prav Hladna valjarna Jesenice velik del svojih sredstev vlagala v modernizacijo ostalih obratov, sedaj ko pa imajo ostali na tem področju zagotovljene ugodnejše pogoje, se pa do obrata Hladna valjarna Jesenice zelo mačehovsko obnašamo, saj v posameznih obratih niso pripravljali izvajati niti dogovorjenih storitev.« Vprašujejo tudi, kdaj bodo odpeljani iz skladišča odpadni rezervni deli Siemaga.

V OBRATU PROFILARNA so program samoupravnih aktivnosti za maj obravnavale SDS vodstvo obrata, profilarna 1 in 2 ter predelava profilarne na skupnem zboru. SDS predelava profilarne je pod razno izpostavila vprašanje pomanjkanja ustreznega vložnega materiala za namensko proizvodnjo. Delavcem SDS profilarna 1 (Dornik) je bila izročena plaketa in izrečene čestitke za inovatorje leta. Sicer pa je vodstvo apeliralo na delavce, naj od 25. do 29. maja delajo po 12 ur na dan.

V OBRATU VRATNI PODBOJI, kjer je zaposlenih še 38 delavcev, so zadeve iz programa samoupravnih aktivnosti obravnavali na skupnem zboru. Pod točko razno jih je obratovodja seznanil s poročilom o 10-dnevni ustavitvi dela oziroma o nujni prerazporeditvi treh delavcev v drugi obrat temeljne organizacije. Obvestilo so delavci sprejeli z nezadovoljstvom. Moti jih predvsem to, da imajo naročila, ki pa jih rokavno ne morejo izpolnjevati. Zaradi velike odsotnosti jim v obratu primanjkuje delavcev, kritično pa je tudi pomanjkanje varilcev, tako da se v proizvodno delo pogosto vključujejo tudi člani vodstva obrata. Zato so od poslovodnega odbora zahtevali, da se

dokončno odloči o nadaljevanju proizvodnje, ker imajo svoje obveze do kupcev, in naj rezervno delovno silo išče v tistih službah oziroma obratih, ki imajo dovolj neproduktivnih ljudi.

TOZD Okrogli program

Iz OBRATA VALJARNA ŽICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo obrata ter valjarna žice 1, 2 in 3. SDS vodstvo obrata opozarja, da še ni dobila odgovorov na vprašanja s prejšnjih treh sestankov. SDS so se seznanile tudi s predlogom dopolnitve pravilnika o premijah za višjo proizvodnjo.

V OBRATU ŽIČARNA so se delavci sestali na štirih delnih zborih. Delavce žičarne I in II ter patentirnice je na zboru 25. maja obratovodja seznanil tudi s predlogom stimulacije za višjo proizvodnjo v žičarni. Le-ta naj bi znašala 5000 din za vsakih osem nadur, s tem da se doseže obenem pogoj za stimulacijo za višjo produktivnost. Uvajati naj bi jo začeli takoj.

Iz OBRATA JEKLOVLEK smo prejeli zapisnike SDS vodstvo obrata, hladna predelava 3, adjustaža 1 ter brusilnica 1 in 3. SDS vodstvo obrata opozarja, da še vedno ni rešeno vprašanje vratarskega mesta na Beli (»izvozni tir Bela«). Sprašuje tudi, »kako je z reševanjem pritožb na sklepe o prevrednotenju del in nalog, ki so bile posedovane delavskemu svetu TOZD Okrogli program v mesecu februarju«. SDS hladna predelava 3 opozarja na slabo vzdrževanje strojnega parka v obratu in na pomanjkanje dežurnih ključavničarjev predvsem v drugi in tretji izmeni (ni zamenjav). Vzdrževanje »se vse preveč suče okoli novega vlečnega stroja VS-1, kot da drugih strojev v TO ni«. Obravnavala je tudi tehnološko in delovno disciplino. SDS brusilnica 3 nakazuje potrebo po vsaj še eni ravnalki in reglarju.

V OBRATU ELEKTRODE so se sestali delavci na dveh zborih. Na skupnem sestanku SDS rezalnica 2, oplaševalnica 2 in izdelava taljenih praškov je bilo sklenjeno, da naj bi zaradi slabših rezultatov v prvih štirih mesecih delali v dveh prostih sobotah v maju. Hkrati so predlagali, naj bi v prihodnje — zaradi odsotnosti v poletnih mesecih — delovne sobote v popoldanskem izmenju prenesli na jutranje v prosti soboti, in sicer zaradi nemotenega dela na oplaševalnih linijah.

Iz OBRATA ŽEBLJARNA tokrat nismo prejeli nobenega zapisnika.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

Prisrčen konec šolskega leta v osnovni šoli Prežihov Voranc Jesenice

Osnovna šola Prežihov Voranc Jesenice je ob koncu šolskega leta 1986/87 v petek, 12. junija, pripravila v dvorani gledališča Tone Čufar na Jesenicah koncert šolskih pevskih zborov pod geslom IZ NAŠIH SRC DO VAŠEGA SRCA.

Pred svojimi starši, ljubitelji lepe slovenske pesmi in učitelji so nastopili pod vodstvom zborovodkinj Mire Mesarič in Stanke Mencinger, otroški pevski zbor, mlajši mladinski zbor in mladinski zbor osnovne šole Prežihov Voranc. Prepevanje zborov je spremljala na klavirju Beti Demšar — Zupan. Zbori so zapeli kar 24 pesmi domačih avtorjev in eno pesem tujega skladatelja. Izvedli so pesmi Radovana Gobca, Aleksandra Lajovica, Jakoba Aljaža, Maksa Pirnika, štiri ljudske pesmi, deset pesmi Janeza Bitenca, šest pesmi Janka Pribošiča in pesem angleškega skladatelja Richarda Rodgersa. 126 mladih grl je že s prvo pesmijo skladatelja Radovana Gobca Započmo pesem — iz naših src do vašega srca napolnilo dvorano gledališča z mladostjo, lepoto in veseljem. Po uvodni pesmi je učenec, starše, goste in ostale pozdravila s toplimi in zbranimi besedami ravnateljica Albina Seršen. Na kratko je prikazala celotno dejavnost vseh učencev šole v preteklem šolskem letu, poudarila veliko prizadevnost učencev in učiteljev v raznih interesnih dejavnostih, posebno pa še uspešno dejavnost na pevskem področju, za kar je obema glasbenima pedagoginjam Miri Mesarič in Stanki Mencinger izrazila vse priznanje in zahvalo. Ravnateljica je predstavila 19 učenec in učencev, ki so z odličnim uspehom končali osmi razred. Za odličen uspeh so posebne diplome osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice prejeli: iz 8. a razreda Edita Hadžimuratović, Alenka Hrovat, Nina Slamnik in Tina Zupančič; iz 8. b razreda Sabina Avguštin, Romina Bregant, Andreja Dolžan, Gaber Košir, Petra Pirc, Robert Rupnik, Gordana Stanišič in Andraž Tolar; iz 8. c razreda Katja Mikula, Aleš Mlinarič in Vesna Nemec; iz 8. d razreda Gregor Kalan, Vesna Kovačič, Jana Ravnikar in Katja Vidmar. Med njimi pa je deset učenec in učencev, ki so imeli vseh osem let šolanja odlični uspeh. To so: Edita Hadžimuratović, Nina Slamnik, Romina Bregant, Petra Pirc, Andraž Tolar, Katja Mikula, Aleš Mlinarič, Katja Vidmar, Gregor Kalan, Jana Ravnikar in Gaber Košir. Za tako uspešno šolanje so prejeli zlate značke OŠ PV Jesenice.

Tudi osmošolci niso pozabili na ravnateljico Albino Seršen, na njeno pomočnico Romano Kranjc in učitelje. S prisrčnim govorom se je učenka Nina Slamnik zahvalila ravnateljstvu šole in vsem pedagogom za vse, kar so jih naučili v preteklih osmih letih, za potrpežljivost in razumevanje. V zahvalo in slovo so učenci ravnateljici, njeni pomočnici, obema zborovodkinjama in tovarišici, ki je spremljala pevce na klavirju, podarili šopke.

V nadaljevanju kvalitetnega koncerta, so najmlajši izvedli ciklus pesmi Janeza Bitenca. Deset pesmi o polžkih je Janez Bitenc uglasbil posebej za otroški pevski zbor OŠ PV Jesenice. Skladatelj Bitenc je mladi rod s pravljico in pesmijo popeljal v svet živali, pravičnih bitij ali v voj-

ni čas med male, a pogumne kurirke. Pesmice: Polžki se predstavljajo, Polžek leze, Polžek slinček, Poštar, Mravlja, Palček, Korenjak, Pri krojaču, Polžja svatba in Polžkova uspa-vanka, so mlade izvajalce osvojile, vzeli so jih za svoje in to potrdili tudi s prisrčnim nastopom.

Z mislijo Primoža Trubarja: »Moji lubi Kranjci in Sloveni, pujte le-te pejsmi iz srca, razmiselite, kaj vsaka beseda, nekar ta viža ali štima v sebi drži,« se je koncert nadaljeval z bolj resnimi pesmimi: Otona Zupančiča Dedek samonog, Jakoba Aljaža Oj, Triglav moj dom, Maksa Pirnika Smrt v Brdih, režijansko ljudsko o gori Banerino itd. Da je glasba »edini univerzalni jezik«, je potrdil mladinski pevski zbor, ki je zapel v angleščini ljubko, spevno in igrivo pesem angleškega skladatelja Richarda Rodgersa DO RE MI.

Z mislijo našega mojstra slovenske besede Ivana Cankarja: »Vsaka melodija je bitje zase... Vsaka odpre na stečaj vrata mislim in spominom brez števila; in vsaka je doživljaj, ki ostane v duši neizbrisljiv«, se je pričel drugi del tega prijetnega koncerta, ki so ga mladi pevci OŠ PV Jesenice in njihovi učitelji posvetili skladatelju, zborovodji in glasbenemu pedagogu, dolgoletnemu soustvarjalcu jeseniške kulture Janku Pribošiču. Kot izkušen pedagog in zborovodja je dolga leta vodil otroške in mladinske zборе osnovne šole Prežihov Voranc na Jesenicah, predvsem pa je pomembno njegovo delo z mešanim mladinskim zborom srednjih šol na Jesenicah. Pribošič kot glasbeni pedagog in dolgoletni pedago-

ški svetovalec ima velike zasluge za razmah mladinskega petja v jeseniški občini. Od leta 1973 uspešno deluje kot ravnatelj Glasbene šole Jesenice. Na zaključnem koncertu Glasbene šole Jesenice 5. junija pa je prejel najvišjo republiško priznanje za delo na glasbenem področju — GALLUSOVO PLAKETO.

Iz obsežnega opusa preko 100 skladb, med katerimi je največ skladb za otroške in mladinske zборе, sta zborovodkinji Mira Mesarič in Stanka Mencinger, ki je bila Pribošičeva učenka, izbrali šest pesmi, ki jih je Pribošič uglasbil na besedi-la: Manka Golarja Gostija v Goricah, Črtomira Šinkovca Kaj pojejo ptički, Rudija Rudana Polž, Otona Zupančiča Mak, Karla Široka Polžek nima nožic in Otona Zupančiča Zvečer.

Ob koncu tega prisrčnega in kvalitetnega prepevanja se je skladatelj Janku Pribošiču s ploskanjem zahvalilo 126 pevcev, obe zborovodkinji ter njegovi prijateljici in spoštovalci. Direktorica Vzgojno izobraževalnega zavoda Jesenice Majda Malenšek se mu je v imenu vseh učiteljev, pedagogov in drugih šolskih delavcev zahvalila za plodno sodelovanje z vsemi šolami na Jesenicah, čestitala ob prejemu Gallusove plakete ter mu izročila darilo in šopek. Združeni pevski zbori na odru in v dvorani so pod vodstvom Stanke Mencinger zapeli še enkrat skladbo Radovana Gobca Započmo pesem.

Pesem je most, ki različnosti spaja, je kot studenec, ki žejo gasi, sonce, ki gore ledene odaja, roža, ki naše življenje krasi.

Bila je to prireditev, po kateri bi se lahko še kdaj zgleovali. Spored je povezovala Majda Rebernik.

Franjo Ropret

Domislice in reki v šaljivi preobleki

Kranjskogorskim učencem
8.a in 8.b razreda
1986/87

Kadar gre levica na desno in desnica na levo: imamo prekrizane roke.

Mož ste, kadar bikove sile ukrotite z oslovsko potrpežljivostjo.

V areni življenja je položil bika...

Turistična ponudba je povabila v raj: človek izгона ne prenese.

Povabljen sem bil na simpozij mulc.v — genijalcev: O poslanstvu matere v družbenem naročju.

Erinije pedagoškega erosa so Orfejeve smrtne sovražnice.

Toliko mu je še manjkalo do popolnosti, da je zažgal planet.

Od težke industrije imamo najprej težko sapo...

Že večkrat smo prišli do boljšega jutri, a se je vselej končal z žalostnim danes.

Še tako uigrane zaigranosti (z igralskim talentom) je enkrat konc.

Zavist je najvišja zavest bednosti.

Benjamin Gracer

PRIPRAVLJENOST

JE VEDNO BOLJŠA

KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

(TITO)

Novosti v izdelovanju biološkega orožja

Kar zadeva uporabo baci-
lov, si prizadevajo, da bi ostali okužba in epidemija lokalizirani, usmerjeni na natančno določene predele, kar je najlažje izvedljivo preko dobro urjenih agentov. Že v miru je mogoče diverzije izvajati preko potnikov, prometnih sredstev, z odmetavanjem okuženih snovi ipd.

Vojne strupe je težje uporabljati v diverzantske namene, razen kihalcev in solzivcev. Sovražnik bo v primeru agresije dobro proučil dejavnike, ki vplivajo na učinkovitost uporabe vojnih strupov, ti pa so: ugodni ozemeljski pogoji, podnebne in vremenske razmere, stopnja gospodarske razvitosti napadenega območja, slaba prehrana prebivalstva, neugodne higijenske razmere, pomanjkanje zdrave pitne vode, slaba zdravstvena prosvetljenost prebivalstva, pomanjkljiva veterinarska zaščita, pomanjkanje vsakodnevnega nadzora nad živili, slaba pripravljenost služb civilne zaštite.

Za diverzije z vojnimistrupi je najprimernejše suho, mirno vreme z relativno nizko zračno vlago. Uporaba na fronti pa je najboljša takrat, ko veter piha proti napadencu t. j. od napadalca proč. V nasprotnem se oblak strupa lahko obrne proti napadalcu.

Možnost uporabe vojnih strupov in bakterioloških sredstev je v prihodnjih lokalnih ali splošnih spopadih mogoča. Zato se že danes v miru urimo pri razpoznavanju in ugotavljanju ter zaščiti pred omenjenim orožjem.

Nekatere izkušnje pri izdelavi zdravil in sanitetnega materiala v vojni

Dragocene izkušnje iz pretekle vojne nam dajejo bogat vir informacij pri izdelavi in improvizaciji medicinskih preparatov ter obvezilnega materiala za potrebe redne armade in teritorialne obrambe. Priprava zdravil in galenskih preparatov sta bili pomembni nalogi lekarniške službe pri glavnem štabu NOV Jugoslavije. Kljub slabim delovnim razmeram je bilo razmeroma dovolj pripravljenih zdravil za partizanske enote.

Posebno mesto je imela Centralna lekarna pri Vrhovnem štabu ter Glavno sanitetno skladišče. Ena takih lekarn je bila v partizanski bolnišnici v Bjelih Potokih. V tej lekarni je bilo še mnogo partizanskih priredb in izdelkov, kot npr. priprava za destilacijo vode, sterilizacijski postopki in podobno. V najtežjih pogojih so skrbeli za sterilnost materiala, zdravila pa so izdelovali v skladu z veljavnimi predpisi.

Na območju Slovenije so ustanavljali območne lekarne, pri Glavnem štabu NOV Slovenije je deloval tudi galenski laboratorij. Na otoku Visu so v prostorih bivše tovarne ribjih konzerv pripravili izdelovanje mila ter žveplene, cinkove in borove masti. Na Hvaru so v tovarni zdravil izdelovali ricinusovo olje, razna eterična olja in predelovali zdravilna zelišča.

Športni dan v spremenjeni obliki

Pretekli petek so učenci in učitelji CSUI Jesenice imeli zadnji športni dan v tem šolskem letu. Učenci so se prostovoljno odločali, na katerih področjih bodo sodelovali: mali nogomet, odbojka in pohod po lažjih planinskih poteh.

Učenci 3. b razreda in 1. sk. kovinarske usmeritve, skupaj nas je bilo 42, ter štirje učitelji pa smo se odločili za delovno akcijo na Vršču: RUŠENJE ERJAVČEVE KOČE.

Za tak športni dan smo se odločili iz treh razlogov:

- do sedaj smo opravili veliko prostovoljnih delovnih akcij v Železarni, krajevni skupnosti Sava in pri urejanju pašnikov, zato smo se z veseljem odzvali pozivu Planinskega društva Jesenice za pomoč pri rušenju stare Erjavčeve koče,
- zavedamo se, da Planinsko društvo nima toliko denarja, da bi lahko brez prostovoljnega dela zgradilo novo kočo na Vršču,
- s tem načinom je bila planinskemu pohodu pridana nova dimenzija: delo v naravi.

Pet ur smo odstranjevali, sortirali, zlagali, rušili, prenašali tramove, deske, skode, opeko...

Delo ni bilo enostavno, saj so zarjavili žebelji štrleli vsepovsod iz desk, k sreči se nobeden ni znašel v nogi. Pri delu smo se spotili vsi učenci in učitelji, vzdusje pa je bilo tipično planinsko, veselo in prijetno.

Po malici v Tičarjevi koči in kratkem klepetu s predstavniki Planinskega društva Jesenice smo se napotili proti Kranjski gori, kjer nas je počakal avtobus.

Novinarski krožek CSUI

Planinsko društvo Jesenice se zahvaljuje učencem in pedagogom CSUI za prostovoljno delo pri obnovi Erjavčeve koče na Vršču. Upamo, da jim bodo sledili tudi drugi učenci jeseniških šol, saj pomoč v teh dneh zelo potrebujemo.

SLAVKO TARMAN

20

Jedrski raziskovalci S tragiko ovenčani kralji naših dni

Vendar raziskovalci niso podcenjevali svojega generala. Cenili so njegove lastnosti — vztrajnost in žilavost. General Groves je dosegel, da zunanje novice niso prodirale v raziskovalna mesta. Bil pa je trmast. Če je bil potreben milijon dolarjev za raziskave, ga je tudi znal dobiti za svoje raziskovalce.

Mladi fiziki — velika odkritja

Julija 1943 so Oppenheimerja dokončno imenovali za direktorja laboratorija v Los Alamosu. Takrat je bil star štirideset let, to pa je mejnik, ko se človek vpraša: ali je uresničil načrte iz mladosti. Ponud so mu izdelavo najhujšega orožja vseh časov. Jese-

ni 1942 se je Oppenheimer prvič srečal z Grovesom. Pogovorila sta se, kje naj postavijo laboratorije. Odločitev, da so postavili Oppenheimerja na čelo raziskovalnega projekta, so raziskovalci skritizirali. Očitni so mu, da bi bil primeren na to mesto le Nobelov nagrajenec. Toda Oppenheimer je ostal na krmilu laboratorijev. Njegova prizadevanja so obrodila sadove — zbral je najboljše ameriške raziskovalce. Imel je sijajen občutek za ljudi, nekatere je prestrašil z grožnjo o nemški atomski bombi, druge je pridobil s prednostmi, ki jih je omogočal nov razvojni program. Bil je simpatičen in dostopen raziskovalec, ki je hitro našel stik s sobesednikom. Tudi vsestransko izobražen je bil, izreke iz starih indijskih knjig je bral v izvirniku. Oppenheimer si je pridobil celo genera-

cijo mladlin raziskovalcev. Imel je to, kar je nekdo od njegovih sodelavcev označil za intelektualni sex - appeal.

Santa Fe, nekdanja prestolnica španskih kraljev, je spomladi 1943 sprejela nove prišleke. Edino navodilo, ki so ga imeli, je bilo, da se javijo na naslov EAST PALLACE 109. To je bilo sprejemno središče, odkoder so se prišli odpeljali v mesto na griču, imenovano Y. Vsem novincem so predvsem zabijali, da se med seboj ne smejo ogovarjati z g. doktor ali g. profesor. Gospodična Mc Kibben je novincem tudi razložila, da je njihov novi naslov — poštni predal 1663.

»Čeprav smo bili v časovni stiski, se je vse pričelo kot prijetna pustolovščina. Danes so na fotografiji vsi videti tako resni, takrat so bili še mladi, polni upov in navdušenja. Šele pozneje so se zavedli resnosti svojega dela. Vsak, ki je sodeloval z Oppenheimerjem, bi za njega skočil v vodo,« je končala svoje spomine Dorothy Mc Kibben prva leta po drugi svetovni vojni.

Skrivnost sedmih tenčic

Človek v odnosu do iskrenega prijatelja odkrije štiri tenčice, v zakonu odkrije še dve, sedmo, zadnjo tenčico, pa skrbno čuva

in je v nobenem primeru ne odkrije — ta naj bi ostala zastrta. Ko je leta 1942 Oppenheimer prevzel mesto vodje laboratorijev projekta Manhattan, je moral odgovoriti na vrsto vprašanj v obsežnem vprašalniku. Med ostalim je iskreno odgovoril, da se je pričel zanimati za politiko leta 1933, to je v obdobju, ko je Hitler prevzel oblast in so bili raziskovalci — njegovi kolegi žrtve nemške revolucije. Pred tem ga politika ni zanimala. Privlačevala ga je znanost, književnost in filozofija.

Tajna služba je našla v dosjeju celo Oppenheimerjevo mladostno dvorjenje študentki psihiatrije Jeani Tatlock, hčerki profesorja književnosti v Berkeleyu. Takrat je pričel brati knjige o Sovjetski zvezi. Po očetovi smrti je Oppenheimer leta 1937 podedoval precejšnje premoženje in del denarja namenil za levičarsko stranko. Napisal je celo nekaj drobnih knjižic o perečih dogodkih tistega časa in jih izdal v samozaložbi. Razdelil jih je med prijatelje — antifasiste. Z Jeano Tatlock je Oppenheimer zaroko razdril ter se na vrat na nos poročil z ločenko Katharino Puening. S tem je prekinil tudi vezi s komunisti.

Raziskovalec in vodja laboratorijev niti ni slutil, da je pod nadzorstvom protivohun-ske vojaške službe.

Preprečevanje poškodb in obolenj

Pri ocenjevanju stopnje varstva pri delu v določenem okolju upoštevamo število poškodb pri delu oziroma pogostnost poškodb, odsotnost zaradi poškodb oziroma resnost poškodb, invalidnost zaposlenih in obseg benefitarne delovne dobe. Glede na omenjene kazalce in ob primerjavi s podobnimi delovnimi organizacijami lahko rečemo, da je stopnja varnosti pri delu v naši železarni dokaj ugodna.

Tako je razmere v naši železarni ocenil vodja oddelka za varnost pri delu Zoran Krejić. Dodal je, da je glavni cilj in namen organiziranega varstva pri delu preprečevanje poškodb in obolenj. Koliko smo dosegli na tem področju, je težko ugotoviti, ker v Železarni ni podatkov o tem, kolikšna je bolezenska odsotnost zaradi poklicnih bolezni ali zaradi bolezni, ki so povezane z delom. Poklicnih bolezni je namreč zelo malo ali delavci zaradi njih ne bolujejo (naglušnost), bolezni, ki nastanejo zaradi dela, pa so še manj evidentirane.

Z razvojem strokovnih služb za varstvo pri delu in spremembo zakonodaje, ki je težila k večji humanizaciji dela, smo na tem področju dosegali velike uspehe. Ti so se kazali predvsem do leta 1976, ko so bili vsi kazalci za Železarno najbolj ugodni: zaradi poškodb je bilo odsotnih 5,5 odstotka zaposlenih, bolezenska odsotnost zaradi delovne poškodbe pa je bila en dan na zaposlenega. V tem letu sta bili tudi ostala bolezenska odsotnost in fluktuacija izredno majhni.

Od takrat pa do leta 1983 je bil opazen porast poškodb in odsotnosti zaradi njih, vendar je bil v primerjavi s preteklostjo še vedno majhen. Pogostnost in resnost poškodb ter odsotnost z dela so se potem zopet zmanjšale; lani je bila pogostnost poškodb 8,5 odstotka, odsotnost zaradi teh poškodb pa 9300 dni ali 17,5 dni na poškodovanca. Tudi ostala bole-

zenska odsotnost v lanskem letu je bila 6,6 odstotka, v prvih treh mesecih letos pa že 5,9 odstotka. Kljub temu je takšna bolezenska odsotnost za železarstvo dokaj nizka.

Zaposlenih imamo 425 invalidov, od tega 349 invalidov tretje kategorije, za katere smo morali poiskati druga, lažja dela in 29 invalidov druge kategorije, ki delajo štiri ure na dan. Zaposlenih imamo tudi 47 delavcev, ki niso invalidi, ampak imajo spremenjeno delovno zmoglost in invalidi lahko postanejo.

V Železarni je okrog dvesto delovnih mest, na katerih se delovna doba računa s povečanjem, na njih pa je zaposlenih okrog devetsto delavcev. Čeprav so v Železarni delovni pogoji težji kot na Ravnah in v Storah, je pri nas procentualno manj delavcev z benefikacijo kot v teh dveh Železarnah.

Omenjeni kazalci stopnje varstva pri delu so v različnih okoljih različni. Lani so narasle poškodbe pri delu v Valjarni bluming-štel, Valjarni žice in profilov, Hladni valjarni Bela, Elektrodah in Transportu, manj pa jih je bilo v Livarni, na Plavžu, v Hladni valjarni Jesenice, Žičarni, Profilarni in Remontnih delavnicah. V ostalih temeljnih organizacijah jih je bilo približno toliko kot leto prej.

Na področju varstva pri delu smo največji uspeh v zadnjih dvajsetih letih dosegli pri zniževanju smrtnih in hujših poškodb. Do 1965. leta smo

imeli letno povprečno pet smrtnih poškodb, od 1965. leta dalje pa eno.

Prizadevanja naše železarne na področju varstva pri delu se kažejo v izboljševanju težkih in nevarnih delovnih pogojev z modernizacijo proizvodnje in opuščanjem zastarele in nevarne tehnologije. Vedno bolj je prisotno tudi izobraževanje o varstvu pri delu, saj smo ga uvedli tudi v šole srednjega usmerjenega izobraževanja kot obvezni predmet. V Železarni je treba pred vsakim začetkom samostojnega opravljanja dela narediti izpit iz varstva pri delu, na bolj nevarnih delih pa morajo delavci vsaki dve leti opraviti periodično preverjanje znanja.

V oddelku za varstvo pri delu menimo, da za varstvo delavca največ naredimo, če delo dobro organiziramo, ga dobro koordiniramo in nadzorujemo; ob pogoju, da so delavci za opravljanje svojega dela predhodno strokovno usposobljeni. Vendar to ni odvisno od strokovne službe, temveč od neposrednih vodij dela, ki zaradi interesov obrata, temeljne organizacije ali Železarne (večja proizvodnja, večja kvaliteta, hitrejša vzdrževanje) na žalost pogostokrat pozabijo na to, zato je delo slabo organizirano in improvizirano.

Oddelek za varstvo pri delu mora zato delo kontrolirati, sodelovati pri njem in ukrepati oziroma zahtevati drugačno organizacijo in izvajanje ali delo celo prekiniti. To pa je lahko zelo boleče in nam lahko kdo očita oviranje doseganja načrtovanih ciljev. Vendar nobena proizvodnja ni tako pomembna, da bi ji žrtvovali življenja in zdravje delavcev.

Lilijana Kos

Kaj je novega v sindikatu

Delavci Železarne Jesenice se bomo na referendumu 30. junija odločali o sprejemu predlogov samoupravnih sporazumov, o katerih v tem času končujemo poprejšnjo obravnavo. Prepričani smo, da šte o predlogih samoupravnih aktov temeljito razpravljali in pravočasno pripravili stališča in sklepe za delavske svete, ki morajo biti sklicani do 26. junija. Upamo tudi, da so se v razpravo vključili tudi izvršni odbori osnovnih organizacij sindikata in da so bila stališča prek poverjenikov pravočasno posredovana samoupravnim delovnim skupinam.

Priprave in izvedbo referenduma bodo vodile volilne komisije, neposredno na volišču pa bodo za pravilnost in tajnost glasovanja skrbeli volilni odbori, ki jih bodo imenovali volilne komisije. Predlagamo izvršnim odborom osnovnih organizacij sindikata, da se povežejo s komisijami in pripravijo predloge kandidatov za volilne odbore. Število volilnih odborov je odvisno od števila samoupravnih aktov (v TOZD 4 skrinjice, v delovnih skupnostih 5) in števila glasovalnih mest. Za vsako volilno skrinjico je treba imenovati svoj volilni odbor (3 člani in 3 namestniki). Člani izmenoma sodelujejo pri poteku referenduma, namestniki pa se vključijo samo v primeru odsotnosti posameznega člana odbora.

Osnovne organizacije sindikata naj se skupaj z mladino aktivno vključijo v pripravo volišč, tako da bo glasovanje lahko potekalo v skladu z zakonskimi navodili.

Pričakujemo, da bo tudi poprejšnja obravnavna tako kvalitetna kot javna razprava o osnutkih teh aktov, kjer so bile strnjene številne dobre pripombe, na osnovi katerih so bili pripravljeni sedanji predlogi.

Za konec tedna smo dobili od firme Eisen Wagner iz Avstrije vabilo za športno srečanje, ki je v petih letih sodelovanja postalo že kar tradicionalno. Nogometna ekipa je dobro pripravljena, zato lahko pričakujemo tudi dobre rezultate. Skupaj s športniki bodo v Ried potovali tudi predstavniki sindikata oziroma komisij, TOZD Komerciala in poslovnega odbora.

Konec tega meseca bomo končali solidarnostno akcijo za zbiranje finančnih sredstev in drugih oblik solidarnostne pomoči za našega sodelavca iz Valjarne žice, ki mu je pogorela hiša. Vse osnovne organizacije sindikata, ki se še želijo vključiti v akcijo, prosimo, da to čimprej storijo. Po končani akciji bomo objavili poročilo o zbranih sredstvih.

Ta teden so se iz Crikvenice vrnili sodelavci, ki so bili na zdravljenju v Thalasso terapiji. Po njihovih

izjavah je taka oblika zdravljenja dobra, zato kaže še naprej razvijati tako obliko nudenja zdravstvenih storitev za naše sodelavce.

V počitniških domovih bodo tudi letos za rekreacijo skrbeli rekreatorji. Ker smo se odločili, da ne bomo odpirali novih delovnih mest v delovnih skupnostih, bodo tudi to sezono skrbeli za rekreacijo v počitniških domovih posamezniki, ki jim je organizacija raznih rekreativno-sportnih aktivnosti v veselje. Vse potrebne aktivnosti vodi komisija za športno rekreacijo.

Številne priprave za tekmovanje kovinarjev so se v soboto, 13. junija, strnile v tekmovanje, ki se je odvijalo na Gorenjskem. Tekmovali so tudi v Železarni Jesenice, in sicer v šestih poklicih. Delovna mesta so bila vzorno pripravljena, tako da je tekmovanje lahko potekalo brez zastojev in težav. Podrobnejše poročilo o tekmovanju bo objavljeno v posebnem prispevku.

V okviru memoriala Franca Leskoška-Luke (republiško tekmovanje kovinarjev) bo v Kranju pripravljena tudi razstava inovacij kovinarjev, in sicer od 22. do 27. junija. Na razstavi bodo s svojimi inovacijami sodelovali tudi inovatorji iz Železarne Jesenice.

SINDIKAT ŽELEZARNE

Kaj pa odgovornost?

V Iskri na Blejski Dobravi je bil predjšno sredo, 10. junija, zbor delavcev. Informacije v dnevnem časopisu o tej temeljni organizaciji bi lahko skrhili v dve ugotovitvi: za to temeljno organizacijo DO Telematika nima programov in je predvidena likvidacija, za delavce bo treba poiskati zaposlitev v drugih gorenjskih delovnih organizacijah. Karte so odkrite, skritih adutov ni več.

Osrednja točka zadnje seje občinskega komiteja ZKS Jesenice je bila prav problematika te temeljne organizacije. Po uvodni predstavitvi sklepov družbenopolitičnih organizacij TOZD PTN Blejska Dobrava in sklepov izvršnega sveta Skupščine občine Jesenice z dopolnitvami, ki so jih skupaj z ugotovitvami predsedstva OK ZKS Jesenice (predstavili smo jih v prejšnji številki Železarja) člani komiteja sprejeli za sklepe te seje, je bilo v razpravi izrečenih precej kritičnih pripomb na račun vodstva DO Telematika in temeljne organizacije. Večkrat je bilo izrečeno mnenje, da v tem primeru sploh ne gre za prestrukturiranje, temveč le za preprosto ukinitve temeljne organizacije. Predstavniki iz Telematika so dali zagotovilo, da bo vsakemu delavcu zagotovljena socialna varnost.

V jeseniški občini bi radi obdržali elektriko, a nam žal predsanacijski ukrepi tega ne zagotavljajo. Kaj malo se razmišlja o številnih učencih, ki bodo po končanem šolanju morali iskati zaposlitev izven jeseniške občine. Med sklepi seje občinskega komiteja je zapisano, da je treba opraviti razgovor z vsemi organizacijami združenega dela, ki niso izdelale srednjeročnih planov, izvršni svet Skupščine občine Jesenice pa naj zaostri odgovornost vseh subjektov planiranja. Besedo odgovornost so člani občinskega komiteja na svoji zadnji seji izrekli kar večkrat. Ne le zato, ker je postala že del našega vsakdanjega besednjaka, temveč zato, ker so prepričani, da so za stanje v dobri Iskri odgovorni posamezniki s konkretnimi imeni in priimki.

Primer TOZD PTN Blejska Dobrava kaže, da je zopet zatajilo pravočasno in objektivno informiranje tako zaposlenih v tej temeljni organizaciji kot celotne družbenopolitične skupnosti, zato pač moramo sedaj skušati rešiti, kar se še rešiti da.

Pa še na nekaj kaže opozoriti. Veliko naših delavcev se vozi na delo izven občinskih meja, veliko delovnih organizacij ima v naši občini le temeljne organizacije ali obrate. Ali bodo v podobnih primerih zopet prvi prizadeti prav delavci oziroma TOZD iz jeseniške občine?

ČESTITKA

Samoupravni organi krajevnih skupnosti Žirovnica in družbenopolitične organizacije čestitajo krajanom krajevnih skupnosti Žirovnica h krajevnemu prazniku.

Skupščina in družbenopolitične organizacije občine Jesenice

vabijo

na slovesno prireditev ob podelitvi domicila Kokršskemu odredu in ob 45. obletnici ustanovitve Gorenjskega odreda, ki bo v

nedeljo, 21. junija, ob 11. uri v osnovni šoli Gorenjski odred v Žirovnici.

Slavnostni govornik bo sekretar OK ZKS Jesenice Igor Mežek. V kulturnem programu sodelujejo:

- Pihalni orkester jeseniških železarjev;
 - recitatorji;
 - gledališki igralec in borec Gorenjskega odreda Aleksander Valič;
 - moški oktet in mešani pevski zbor Svoboda France Prešeren iz Žirovnice;
 - mladinski pevski zbor ŠKD Prešernov rod osnovne šole Gorenjski odred iz Žirovnice;
 - zabavni ansambel VIS Adriatic 5 iz Lesc.
- Po programu bo tovariško srečanje borcev obeh odredov z mladino in ostalimi udeleženci.

Program praznovanja krajevnega praznika v KS Žirovnica

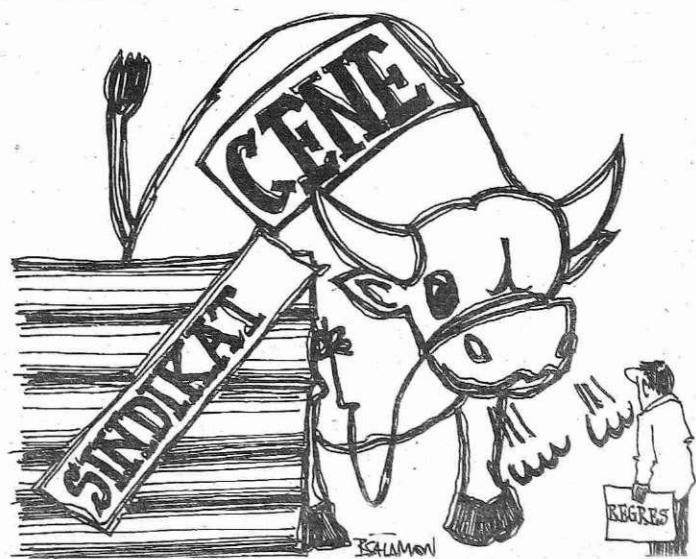
Komisija za kulturo, telesno kulturo in rekreacijo je skupno z društvi in družbenopolitičnimi organizacijami v KS Žirovnica izdelala program praznovanja krajevnega praznika, ki traja od 19. do 28. junija:

- petek, 19. junija, ob 18. uri: otvoritev razstave ročnih del in izdelkov učencev (v osnovnih šoli);
- sobota, 20. junija, ob 9. uri: balinarski turnir na balinišču na Selu (Društvo upokojencev);
- ob 21. uri: baklada s startom pred hišo F. Prešerna v Vrbi in pred spomenikom talcev v Mostah, cilj pred OŠ s kulturnim programom (TD in COŠ);
- nedelja, 21. junija, ob 11. uri: dan šole in podelitev domicila Kokršskemu odredu (OO ZB NOV in COŠ), ob 8. uri: obisk spominskih obeležij NOB na področju KS (tab. odred Pod Stolom);
- torek, 23. junija, ob 16. uri: streljanje z zračno puško za osnovno šolo (ZRVŠ);
- četrtek, 25. junija, ob 16. uri: ženski odbojarski turnir v TVD Partizan (TVD Partizan);
- petek, 26. junija, ob 16. uri: moški turnir v odbojki za Jenkov memorial v telovadnici OŠ (TVD Partizan);
- petek, 26. junija, ob 16. uri: cicibanov živ-žav — ringaraja pred osnovno šolo (DPM in COŠ);
- sobota, 27. junija, ob 18. uri: slavnostna seja skupščine KS v dvorani na Breznici s kulturnim programom (KS, DPO, društva in COŠ), ob 20. uri: komemoracija pri spomeniku talcev v Mostah (ZB NOV s sodelovanjem društev);
- nedelja, 28. junija, ob 16. uri: srečanje nad 80 let starih občanov v domu društva upokojencev na Selu (DU Žirovnica in KS).

Prireditve ob prazniku KS na Plavžu

Krajevne skupnosti in družbenopolitične organizacije krajevnih skupnosti Staneta Bokala, Mirka Roglja — Petka in Cirila Tavčarja prirerajo v počastitev Dneva borca in krajevnega praznika:

- v četrtek, 18. junija ob 18. uri šahovsko tekmovanje v Šahovskem domu Jesenice (razpis tekmovanja v vaši krajevni skupnosti ali OO sindikata in delovni organizaciji);
- v petek, 19. junija, ob 16. uri kolesarski kros Karla Kozarja — Romija (ob 15.30 zbor tekmovalcev in prijave na Ulici Staneta Bokala 9);
- v četrtek, 25. junija, ob 16. uri namiznoteniški turnir v prostorih NTK Jesenice TVD Partizan;
- v petek, 26. junija, ob 19. uri slavnostna seja skupščine in krajevnih konferenc SZDL Mirka Roglja — Petka s podelitvijo plaket in priznanj v Košovi graščini
- v soboto, 27. junija, ob 8. uri balinarski turnir na balinišču v Logu Ivana Krivca in ob 9. uri streljanje s pištolo na strelišču v Podmežakli;
- v petek, 3. julija, ob 19. uri osrednja proslava v počastitev Dneva borca in krajevnega praznika s kulturnim programom, podelitvijo priznanj OF in prehodnih pokalov tekmovanj v osnovni šoli Tone Čufar na Plavžu;
- v soboto, 4. julija, ob 7. uri zbor pohodnikov za pohod po poteh ob spomenikih in obeležjih — zborna mesto pred Spominskim parkom na Plavžu in ob 13. uri strelsko tekmovanje krajanov na Parkljevih kmetiji, Prihodi 5 (prijava posameznikov in ekip na mestu tekmovanja).

Priznanje za pionirsko delo na področju obveščanja in informiranja

Na letošnjem študijskem srečanju novinarjev in organizatorjev obveščanja na Otočcu so podelili nagrade in priznanja Janeza Voljčca, poimenovane po novinarju Delavske enotnosti. To spominsko priznanje za pionirsko delo na področju obveščanja in informiranja v delovnih organizacijah je prejel tudi Stane Tušar z Jesenic. Na Otočcu mu je priznanje izročil glavni urednik in direktor TOZD Delavska enotnost Dušan Gačnik.

Stane Tušar (foto: J. Rabič)

Marsikdo verjetno ne ve, da je bil Stane Tušar prvi urednik našega Železjarja. Ob tem naj spomnimo, da je Železjar od 1. decembra leta 1951 izhajal kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstodnevnik in od 1. januarja leta 1962 kot tednik.

Stane Tušar se je urednikovanja lotil leta 1959, in sicer so se takrat v vodstvu Železjarne odločili, naj bi delavce poleg mesečne revije bolje informirali tudi z bolj aktualnim časopisom, ki bi pogosteje izhajal. Tistih časov se Stane spominja:

»Zanimiv je razplet dogodkov, kako sem prišel k Železjarju. Takrat sem delal kot proizvodni delavec v jeklarni. Ker so iskali človeka, ki bi opravljal uredniške posle, so se spomnili name. Poklicali so me na razgovor in časa za premislek je bilo zelo malo, kajti dogovor je bil, da mora prva številka biti nared 15. aprila 1959. Takrat sem se odločil, da poizkusim in reči moram, da ni bilo lahko. V našem kolektivu je bila sicer časopisna dejavnost razgibana že pred vojno, nadaljevala pa se je tudi po osvoboditvi z mesečno revijo. Izdajati štirinajstodnevni časopis pa je bilo potem mnogo težje. Takrat so začeli ustanavljati tovarniške časopise tudi drugod. Mesečna revija Železjar je bila drugačna, manj informativna, predvsem pa bolj kulturna in izobraževalna.

Pri novem časopisu smo seveda morali spremeniti koncept, saj naj bi bil predvsem namenjen informiranju delavcev. Odmevi po prvih številkah so bili različni. Nekateri so bili tudi skeptični, da ne bo dovolj materiala za pogostejše izhajanje. V začetku sem imel slabe delovne pogoje, moral sem delati vse: pisati, iskati dopisnike in tehnično urejati časopis.

O čem ste pisali v prvih številkah?

»Takrat je bilo dosti govora o četrtem obroku, to je današnjem tplem obroku. Pripravljala se je tudi reorganizacija Železjarne. Seveda smo spremljali tudi dogodke izven Železjarne. Takrat so zgradili šolo Toneta Čufarja, uredili Titovo cesto skozi Jesenice, zgradili letno kopališče na Ukovi.

Ste bili v sestavkih tudi kritični? »Tudi kritičnih zapisov je bilo več. Spominjam se rubrike Šprica — nergač, ki jo je vodil humorist Grega Vajs. Na šaljiv način je opozarjal na napake v obratih. Včasih so nam ljudje grozili tudi z odvetniki, vendar smo na koncu probleme le sami rešili.

Verjetno ste si morali nabrati kar precej izkušenj za opravljanje vse bolj zahtevnih nalog?

»Takrat ni bilo pravih novinarjev, večinoma smo bili vsi, ki smo urejali tovarniške časopise, iz proizvodnje. Stalno smo se morali izpopolnjevati in vsaka nova izkušnja nam je bila še kako dobrodošla. Udeležil sem se tudi strokovnega seminarja v Beogradu in moram reči, da imam od tam prav prijetne spomine.

Stane Tušar je takrat opravil pionirsko delo pri današnjem Železjarju, kasneje pa se je umaknil in se ni več ukvarjal z obveščanjem in informiranjem. Danes o Železjarju meni:

»Pogoji dela so se izboljševali in danes je seveda precej drugače. Časopis je pester in razgiban. Vsakdo, če je ali ni povezan z Železarno, v njem najde marsikaj zanimivega.

Kako ste sprejeli novico, da boste prejeli spominsko Voljčovo priznanje?

»Priznam, da sem bil zares prijetno presenečen. Na Otočcu sem srečal tudi stare prijatelje, ki smo takrat orali ledino na področju tovarniškega tiska v Sloveniji. Ob tem se moram tudi najlepše zahvaliti občinskemu svetu zveze sindikatov Jesenice, ker so mi omogočili pot na Otočec.

Stanetu Tušarju ob priznanju iskreno čestitamo tudi v imenu bralcev Železjarja!

Tekst in foto: J. Rabič

11. Interclub foto razstava v Beljaku

Te dni je v kongresni hiši v Beljaku odprta razstava fotografij, na katerih že enajstič skupaj razstavljajo fotoamaterji foto kluba Andrej Prešern Jesenice in foto grupe Naturfreunde Villach. Razstavo organizirajo izmenično v Beljaku in na Jesenicah.

Skozi ta leta se je razvilo tradicionalno dobro sodelovanje fotoamaterjev dveh obmejnih občin Avstrije in Jugoslavije. Prijateljsko sodelovanje na tem kulturnem področju, ki se je začelo leta 1977, je predhodnik vse širšega sodelovanja Alpe-Jadran, ki se vse bolj uveljavlja.

Na razstavo je poslalo enajst avtorjev foto kluba Andrej Prešern Jesenice 84 fotografij in 16 avtorjev fotogrupe TVN Villach 98 fotografij. Ziriira TVN Knitelfeld je vse fotografije ocenila in dodelila nagrade.

Na temo POKRAJINA so dobili nagrade: 1. Franc Kolman, 2. Franc Črv, 3. Adi Fink (vsi iz foto kluba A. Prešern Jesenice) iz TVN — Villach

pa: 1. Norbert Luser, 2. Achim Köfer, 3. Robert Neuberger.

Na prosto temo so dobili nagrade: iz foto kluba A. Prešern Jesenice 1. Franc Kolman, 2. Jani Novak, 3. Franc Črv; iz TVN — Villach: 1. Robert Winkler, 2. Reinhart Lackner, 3. Gert Wiltsch.

Poleg nagrajenih avtorjev so na razstavi sodelovali še: Palovšnik, Tušar, Sluga, Čušin, P. Malenšek, Avsenik, S. Novak.

Vsi sodelujoči avtorji so dobili spominske diplome, prvi trije iz vsake skupine pa lepe pokale.

Naslednja 12. INTERCLUB foto razstava bo naslednje leto zopet na Jesenicah.

V spomin Tonetu Pintarju

Le dober teden pred enainšestdesetim rojstnim dnevom je bolezen strla dolgoletnega delavca naše železarne Antona Pintarja, borka pete prekomorske in prve tankovske brigade in neutrudljivega in vsestranskega družbenopolitičnega delavca.

Tone Pintar je zagledal luč sveta 16. junija 1926 v Logu pri Kranjski gori, kjer je tudi preživel otroštvo v svetu Vandotovih junakov Kekca, Mojce, Tinkare, Rožeta in drugih. Po končani osnovni šoli je postal elektromonterski vajenec, toda to je bil že čas, ko je bila na pragu druga svetovna vojna, ki se zlasti generaciji, ki ji je pripadal Tone, ni prizanašala. Namesto brezskrbne mladosti je bil priča vseh grozodejstev okupatorjev naše domovine in druge svetovne vojne. Že kot sedemnajstletni mladenič je moral prisilno v nemško delovno službo, od tam pa je bil nasilno mobiliziran v nemško vojsko, iz katere je po treh mesecih pobeignil in se javil angleški zbirni bazi za prestop v zavezniško vojsko. V začetku novembra 1944 se je prostovoljno javil v narodnoosvobodilno vojsko in postal borec slavne pete prekomorske brigade in kasneje prve tankovske brigade, ki sta osvobodili Dalmacijo, Liko in Istro oziroma Slovensko primorje. Prekomorci so, kakor Finžgarjev Izток, dobro izkoristili vojaško znanje, pridobljeno pri tistih, proti katerim so ga pri osvoboditvi domovine hrabro uporabili.

Iz Jugoslovanske ljudske armade se je vrnil kot vodnik in najprej končal vajeniško šolo, novembra 1947 pa se je zaposlil v jeniški železarni. Iz obratnega elektrifikarja je kmalu napredoval v delovodjo, pa do vodja elektroreparaturne delavnice in do tehničnih služb, kjer je bil programer vzdrževanja in nazadnje do tehnologa na pripravi dela v vzdrževanju. Ob delu je dokončal tudi tehnično srednjo šolo — elektro stroke. Februarja 1982 je bil invalidsko upokojen kot invalid tretje kategorije.

Tone Pintar, trden gorenjski značaj, v svojem življenju ni poznal besede »ne bom« ali »ne morem«. Veliko njegovega prostega časa so mu vzele številne odgovorne funkcije v samoupravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah Železarne, občine in krajevne skupnosti Plavž, oziroma kasneje Cirila Tavčarja. Že leta 1945 je postal član komuni-

stične partije oziroma zveze komunistov in vse do svoje prezgodnje smrti deloval v organih te organizacije od sekretarja takratnega občinskega komiteja partije v Kranjski gori do sekretarja tovarniškega komiteja zveze komunistov Železarne in člana občinskega vodstva partije. V Železarni je bil dva mandata predsednik upravnega odbora, dvakrat predsednik delavskega sveta obrata oziroma TOZD, predsednik odbora za uveljavljanje zakona o združenem delu, član uredniškega odbora »Železjarja« in raznih drugih odborov. Tri leta je bil predsednik sindikata Železarne, nekaj časa pa tudi predsednik občinskega sveta zveze sindikatov. Bil je tudi predsednik iniciativnega odbora za ustanovitev samoupravne komunalne skupnosti občine in dva mandata predsednik novoustanovljene skupščine te skupnosti, hkrati pa delegat v zboru uporabnikov Zveze komunalnih skupnosti Slovenije. Deloval je tudi v komiteju za prostorsko planiranje in varstvo okolja ter urbanizem pri Skupščini občine Jesenice, že drugi mandat je bil delegat v skupščini krajevne skupnosti Cirila Tavčarja, v svetu stanovalcev, v poravnalnem svetu in v delegaciji za samoupravno stanovanjsko skupnost, deloval pa je še v hišnem svetu in bil skoraj tri leta predsednik sveta. Aktiven je bil tudi v organih ZZB NOV in bil zadnja leta predsednik občinske komisije gorenjskega pododbora borcev prekomorskih brigad.

To je bilo veliko in odgovorno breme, ki ga je nosil Tone Pintar še do nedavnega, ko mu je stopnjujoča bolezen preprečila nadaljnjo aktivnost. Vse prevzete dolžnosti je opravljal odgovorno in prizadevno, v besedah je bil jedrnat in moč beseda, kakor pravimo.

Poleg številnih jubilejnih in drugih priznanj je bil nosilec medalje zaslug za narod, reda dela tretje stopnje, reda dela z zlatim vencem, srebrnega znaka sindikatov in bronastega znaka Osvobodilne fronte.

Mnogo prezgodaj se je končala življenjska pot komunista in revolucionarja Toneta Pintarja, ki je velik del svojega življenja, svojega znanja in sposobnosti vgradil v naš socialistični samoupravni razvoj. Spomin na pokojnega Toneta Pintarja ko med nami ostal, če bo kot komunist in aktivist imel čimveč posnemačev.

Razstavi v Kosovi graščini

V galerijskih prostorih Kosove graščine razstavlja barvne polaroide italijan Nino Migliori. Razstava bo odprta do 28. junija.

Nino Migliori, danes eden najuglednejših italijanskih fotografov, se je rodil 1926. v Bologni ter se ukvarja s fotografijo od leta 1948 dalje. Njegova fotografska produkcija je že od samih začetkov zelo razčlenjena in heterogena. V prvem obdobju se je vzporedno posvečal dvema zvrstema fotografije: na eni strani stilno jasno opredeljeno delo, ki mu lahko najdemo vzore pri Strandu, Bresonu in zlasti v neorealističnem filmu, po drugi strani pa fotografije, ki odražajo sočasno bolonjsko umetniško prizorišče in lahko njihove izvirne iščemo pri avantgardah; gre za raziskovanje off-camera, v katerih razčlenjuje potencialne možnosti fotografskega koda. V zadnjem desetletju je zanj značilna ironija v odnosu do umetniške fotografije. Vedno bolj poglobljeno se ukvarja z razbijanjem banalnosti in demitizacijo »lepote« ter poudarja ne-mehaničnost fotografskega dokumenta.

Slednjo trditev nam ponazarja tudi serija ročno obdelanih polaroidnih fotografij na temo New Yorka, na katerih je svoji prvotni viziji v realnem času pojavljanja barv na filmu polaroid 600 kaj dodajal, jo spreminjal ali v celoti sprevrnil pomen prvotnega videnja. Tako dobimo osebni izraz, ki sledi mehničnemu-registriranju ter predstavlja več kot oko lahko vidi in kar tehnološka podzavest fotoaparata zmore zabeležiti.

Razstava fotografij »Črnomorske impresije« Oskarja Dolenca bo v prvem nadstropju Kosove graščine. Otvoritev razstave s krajšim kulturnim programom bo v petek, 19. junija, ob 19. uri.

Oskar Dolenc je bil rojen 12. maja 1938 v Ljubljani. Diplomiral je na fakulteti za strojništvo v Ljubljani, leta 1972 pa se je zaposlil v TZ — Litostroj. Od 1972 do 1985 je bil profesor fotografije na Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo v Ljubljani, kjer je bil tudi vodja oddelka za fotografijo. Sedaj je zaposlen v marketingu pri SCT Ljubljana, TOZD Inženiring.

Član fotogrupe ŠOLT — Ljubljana je od ustanovitve leta 1963, član kluba Diana od ustanovitve in član fotokluba TNP od ustanovitve. Je inštruktor fotografije FZJ, mojster fotografije FZJ, AFIAP, mentor, pisec in prevajalec fotografske literature ter žirant na domačih in mednarodnih razstavah. Od leta 1959 je razstavljal na več kot 320 skupinskih razstavah doma in v tujini ter prejel 48 nagrad in diplom. S svojimi fotografijami sodeluje v mnogih monografijah, knjigah in raznih publikacijah. Za delo na področju fotografije je prejel bronasto, srebrno in zlato plaketo Borisa Kidriča ter red zaslug za narod s srebrno zvezdo.

Razstava bo odprta do 18. julija.

Literarna sekcija Kulturno umetniškega kluba Tone Čufar DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice in uredniški odbor knjižne zbirke Mala Čufarjeva knjižnica razpisujeta drugi javni

natečaj za književno delo

V poštev pridejo dela vseh leposlovnih zvrsti (poezija, proza, dramatika, esejistika). Delo je potrebno predložiti v dveh tipkanih izvodih, opremljenih z imenom, priimkom in naslovom. Rok za oddajo rokopisov je 1. september 1987 in naslov Občinska knjižnica Jesenice, Trg Toneta Čufarja 4, 64270 Jesenice, s pripisom »za MČK«. Rokopisi naj bodo urejeni in čitljivi.

En izvod ostane v arhivu literarne sekcije. Izid natečaja bo znan do 10. oktobra 1987. Za knjižni natis izbrana dela bodo predvidoma tudi šla konec letošnjega ali v začetku prihodnjega leta. Vabljeni so tudi avtorji izven jeseniške občine, vendar bo zanje treba poiskati dodatno možnost financiranja. Odbor si pridržuje pravico, da dela, ki ne bodo prišla v poštev za knjižni natis, predloži za objavo v Listih in na bralni strani Železjarja.

Uredniški odbor MČK

Proslava 35 - letnice komornega zbora A. T. Linhart

Letos mineva 35 let, odkar je bil v Radovljici ustanovljen moški komorni zbor A. T. Linhart. Osrednja proslava bo v petek, 26. junija, ob 20. uri v avli radovljiške graščine. Radovljiški pevci, ki jih vodi pevovodkinja Betka Demšar — Zupan, bodo pripravili koncert. Ob tej priložnosti jim bodo podelili priznanja in darila.

Linhartovci bodo s sporedom pesmi slavnostnega koncerta nastopili tudi že ta petek, 19. junija, ob 20. uri v cerkvi na Blejskem otoku.

Milojka Žižmond Kofol

SMRT Z RDEČIMI LASMI

Bernard se v ničemer ni razlikoval od ljudi, ki so se vzpenjali k cerkvi zato, da bi zadostili vsakodnevni potrebi po dobrem trimu. Tako kot oni je bil obut v športne čevlje in oblečen v nepremočljiv anorak, tako kot oni je deloval odmaknjeno in vase zazrto. To — in zlata spokojnost pozno jesenskega popoldneva — je delovalo dovolj pomirjujoče, da se ženska, naslonjena ob drevo, ni vznemirila ob pogledu nanj. Ošinila sta se z obojestransko brezbriznostjo in pod njima je tožeče, zlovešče in predirljivo zapiskal mimo vozeči vlak. Sprehajališče pred samostansko cerkvijo je bilo hkrati razgledna točka nad mestoma, ki ju je ločevala državna meja in vidno spajala prva večerna megla, ki v teh novembrskih večerih pada malo pred časom. Bernard se ni dovolj poznal obeh krajev, bratsko združenih v sosedski harmoniji, da bi vedel, kakšen val nakupovalcev in prekupovalcev se le tam spodaj vali pod njim. Videl je le zlato zahajanje sonca in obzorje, ki se je vse jasneje zarisovalo na ozadju potemljenega neba. Pomislil je na brezvrzno časa, enako kot včeraj in predvčerajšnjim, in kot včeraj in predvčerajšnjim ga je to spoznanje navdalo z enako brezbrizno spokojnostjo, ki se ji je vdajal v tem svojem zadnjem letnem času.

Zaustavil se je nedaleč od ženske. Cesta se je tu končala in ker se nikoli ni bil na tem kraju, ni poznal njegovih ovinkastih pešpoti. Pogledal je na zapetje in ugotovil, da nima ure. Vsakokrat, ko je prišel iz urada, jo je odložil, tako kot obleko, aktovko, očala in druge nepomembnosti. Svoj čas je delil na dva pola. Na čas službe v izvoznem podjetju in na čas brez službe, ki je polzel brez kazalcev, mejnikov in pregrad. To pot ga dejstvo, da si ne more izmeriti časa, ni preveč razveselilo, kajti spomnil se je, da je lačen, njegova restavracija pa na drugem koncu mesta, pa še zgodaj jo zapirajo. Pogledal je po ženski, ki je že sama opazila njegovo kretnjo in se nasmehnila:

Vsak čas bo šest. Kar pa ni niti malo pomembno.

Zahvalil se je in pomislil, da bi bilo prenaporno komentirati njen drugi stavek, saj bi to skoraj gotovo pomenilo komunikacijo, ki se ji je v vsakem primeru nameraval izogniti. Niso ga zanimali njeni razlogi za preziranje časa, saj tudi svojih ni raziskoval. Kljub temu se mu je zdelo neupodabno, da bi se prav zdaj oddaljil od nje, ko mu je tako ustrezljivo očitala čas, ki ga je že sam zaslutil po poglobljenosti meglic nad mestoma pod njima. Ker je moral nekaj početi, si jo je kljub sitnim zadržkom površno ogledal. Ženska na pragu zrelosti, mala in dražestna, čudno zdeča nad nedoločljivo mislijo. Ženska v črnem, črno v kontrastu z belino kože in svetlobo las, ženska

z obrazom mile madonne, ki je bil kljub vsemu zlovešč in utrujen. Zaželel si je, da bi videl njene roke, potisnjene v gube črtnice, ki jo je uokvirjala. Roke zmorejo razkriti človeka. Te oči so se že davno odločile, da ga bodo čimbolj zakrile, človeka v njej. Zato so begale in samo ošini- le, drobno prhutnile in se odvrnile.

Med hišami pod njima prižiganje posamičnih svetilk. Čutil je, da mu bližina človeka še vedno pomeni novo obliko samote. Za hip prebujeno zanimanje se je zopet umaknilo topemu preživljanju svojega poslednjega časa in v tej koži odhajajočega, vse zapuščajočega človeka, se je zopet počutil varnega. Naj odide ali ostane, ta črna ženska ob drevesu, njemu je končno vseeno. Če bo še kaj rekla, je pravzaprav isto, kot če se naprej molči in opazuje zbiranje megle tam spodaj.

To je dober kraj, se vam ne zdi? Obrnila se je proti njemu, kar je bolj čutil kot videl, saj se resnično ni nameraval zaplesti v pomenek. Toda nekaj je vendarle moral reči in nič ni kazalo, da bi se bilo temu moči kakorkoli izogniti. Razen, če zares odide. In končno se je vendarle odločil oditi.

Kajne, da se vam zdi dober kraj? Da. Da.

Zakaj potem odhajate? Potegnili je roke iz žepov. Opazil je, da so take, kakršne si je zamišljal. Bele, kratke, malo otroške, zelo ženske, morda lepe.

Vi boste kar ostali? — Vprašal je, ne da bi ga odgovor zares zanimal. Z vprašanjem je sprožil plaz besed in se znova zagledal nad mesti z utripajočimi lučmi, da bi ji pokazal svojo nezainteresiranost. Odgovarjala je hlastno, kradam in kot proti svoji volji, da se je neprijetno zdržnil.

Ostala bom še nekaj minut; potrebne so mi, da domislim nekatere stvari. Večkrat pridem sem, da si ogledujem ptice, niste opazili, koliko ptic? Pred kratkim je ena izmed njih obvisela na električni žici, ostala je tam, dokler se ni na zraku posušila in razpadla. Tok jo je ubil. Prinašala mi je nesrečno. Vse mi je šlo po zlu. Zato sem večkrat prišla pogledat, če je še tam. Ker bi se s tem nekaj spremenilo. Verjamete v naključja?

Zdaj pa moram iti. Ne zamerite, da govorim z vami. Ponavadi spoštujem tišino v ljudeh... Rada imam tišino. S tega vidika se mi še smrt ne upira. Čez nekaj časa imam sestanek s smrtjo. Takorekoč.

II.

In vendar popoldan še ni čisto minil.

Bernard je sedel na betonski zid ob rumeni tabli z napisom Državna meja. Aerea di confine. Poiskal cigareto. Tam spodaj je dogoreval dan.

Iskal je v sebi kakšno misel na pokop tega dne, za počasno pokopavanje letnega časa. Ni je našel. Prišlo je nekaj ljudi, na večerni sprehod ali ki tihi molitvi, ni vedel. Ob tabli z napisom Državna meja se je otiščal pes. V pokrajini tam spodaj je zopet zapiskal vlak. Bilo je daljno in tuje in mu ni vzbujalo najtanjše misli. Z odporom in gnusom se je zavedel običajne besede Čas. Polzel bo v obliki večerje, umivanja, gledanja v ogledalo, preoblačenja, zadnje cigarete pred spanjem. Posebna oblika slabosti ob misli, da se bo moral pretikati skozi vse te nesmisle, preden bo zaprl oči. Vsako dejanje je bila nekakšna generalna za smrt, ki je čakala neke ob izteku tega zadnjega letnega časa. V tem čakanju in okušanju je bilo nekaj dražee sladkega, pa vendar mučnega. Spanje: najprej ugasniti misli, potem, ko so udje našli udoben položaj, neutrujen, neiztrošeni, nič pravega niso počeli v celoti dneva; sprehod do avtobusa, z avtobusa do urada in zopet nazaj, nekaj izgubljenih tavanj pred večerjo, kratek sprehod do sobe in postelje. Telo se ni utrudilo, ne dneva, ne življenja. Razprostre ga kot kadaver, utrne misli, noče spati. Slike. Iz življenja, ki ga je že skoraj izsanjal. Slika, drobci slike, znan obraz. Otroški jok. Dogodek, ki ga je že pozabil. Sinek pred zaznavo mehkobe, ki jo je imenoval spanje. Prešinil ga je skozi telo in skozi misli, razbil je sliko in ga odsunil na neznan obalo, ga odložil na izliza- nem pesku. Vedno se je tako prebujal iz prvega spanca. Nekar slabost, mučnina, izguba naravnega sovočja, čemur je sledila živčna kriza, izguba toplote, potreba, da odtava do straniščne školje in premaga šklepetanje zob, dolgo zreč v svoje izmučeno obličje, z rokama oklepajoč se mrzlega umivalnika kot resničnosti, ki jo mora zadržati. Umivalnik, ki ni bil umivalnik njegove hiše. Njegovega doma. Bil je neznan, od kdovečesa okuženi umivalnik brezosebne- ga, najetega stanovanja. Pot v posteljo, slutnja istega, nevarnega potovanja v novo spanje, ki ga bo nezna- ni piš takoj na začetku presekala z ledenim spoznanjem: Tukaj in zdaj in nič drugače. Tvoja noga, tvoja glava, tvoja postelja, okno brez zaves. Ponoven drget, ponovna slabost. Ponovna izguba umirjenega utripa. Ponovno tipanje po vizionarstvu podob, ki se razvščajo pred mehkimimi padci — ali je bilo vse skupaj le priprava na lastno smrt, ki jo je telo začutilo pred njegovo utrujenostjo in otopeno zavestjo...

Proti jutru je ponavadi zaspal. Kratko, odrešljivo, brez sanj. Z rjuho zvito pod telesom, z nogo čez posteljno stranico, z roko na nočni omarici, da zaustavi prgodoren elektronski budilni zvok. Prižgal si je novo cigareto in odpodil misel na noč, noči

enako. Razmislil, ali naj bi kupil nove čevlje ali naj kar v teh počaka na iztek svojega letnega časa. Misel mu je bila zopma in preveč konkretno tuzemska, saj se je že sprehajal onkraj. Pa vendar je moral imeti čevlje. Človek rabi čevlje, cigarete, večerne postanke, nekakšne poti, četudi jim je cilj posedenje ob tabli, ki razmejuje ozemlja in države in ljudi.

Medtem je dan že dokončno ugasnil, on pa je še kar sedel na betonskem zidu, za katerim je raslo zimzeleno drevo, za katerega so zatipale luči avtomobila, ki je ustavljal ob njem, ugasil luči, utrlil glas motorja. Kot velikanska žival je obstal v njegovi bližini, citroen nedoločljive barve, ki je metalno žarela v mraku. Za šipo je opazil silhueto šoferja in sopotnice, glavni sta se sklonili druga k drugi in zarisali poljub. Zazehal je in se skrčil. Gotovo ga vidita. Ljubimca, ki sta pripeljala do državne meje, da bi se spustila drug v drugega in odložila breme. Dolgočasno, nedostojansveno, neizvirno. Žalita njegovo samoto z nagonkostjo, ki jo prezira. Tiho se bo odmaknil, se preden bi ju prestrašil. Zaslišal je spuščanje sedežev, iz katerih sta v drobovju pločevine spleta lajbezen- sko gnezdo. Prezirljivo je vanju prežala konica njegove cigarete. Stegno, ki se je po njem splazila nestrpna moška roka. Brezramna. Ljudje za njima hodijo k večerni molitvi. Bah!

Še nekaj časa je ždel v tišini, ki so si jo v troje prilastili, nakar je ob citroenu neslišno in z ugasnjenimi lučmi pristal modri golf z dvema uniformiranimi postavama. Pripolzel je do metalnega boka in se prita- jil. Uniformirani postavi sta z negibnostjo razgibali oskrunjeno domo- vje. Citroenova šipa se je ob šofer- skem sedežu neslišno spuščala, Bernardu se je nenadoma nelagodnost polastila tudi obraznih mišic, da se je sunkovito dvignil iz za zimzelene- ga drevesa.

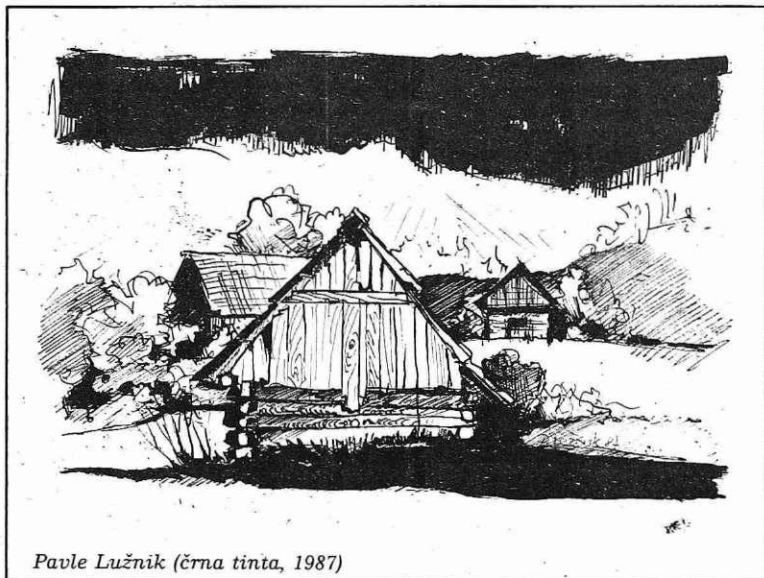
Kam pa, tovariš?

Medtem, ko sta se, onadva iz citroena počasi risala v luči vanju usmerjenih žarometov, je spoznal, da mu je svoboda večera dokončno odvzeta in da se slabost seli tudi v grlo in sapnik, pod njimi pa že zopet pisk vlaka in megla, ki se je dokončno ovila okrog cestnih svetilk. Zares se je znočilo. Brez besed se je pustil odpeljati. Ko je sedel k njej, se ga je nehote dotaknila z belo roko, žensko roko.

Pa le ni bil dober kraj, je rekla. Zazijal je, končno pa mu je bilo vseeno. Bila je razkušana, z razmazano šminko in okrog členka se ji je bila nabrala spuščena nogavica, ki si je še ni utegnila pripeti. Sedel je na njeni levi in na desni jo je vkleščilo telo prestrašenega ljubimca. Čutil je nejasno zarotništvo, kot bi bil udeležen pri njenem ljubljenju. Ta občutek mu je bil mučen in neprijeten, zato je gledal skozi okno.

Ga poznaš, je vprašal oni na desni in ona je začela prikimala. Hotel je nekaj reči, a je avto že obstal. Začelo se je mučno zasliševanje, ki se je ves čas sukalo okrog table z napisom Državna meja in okrog incidenta, ki se je te dni pripetil na neki drugi meji in o katerem so bili oni trije komajda bežno seznanjeni. Sedel je na razmajanem stolu in opazoval konico svojega čevlja in če bi se to zgodilo v kakem drugem letnem času, bi ga bolelo ponizevanje ženske, o kateri ni vedel drugega kot to, da je rada opazovala ptice na električni žici in da je imela sestanek s smrtjo. Ta Smrt z rdečimi lasmi pa se je v glavnem počutila nelagodno, ogroženo in samopasno, da bi se mu v katerem drugem času pošteno zaga- bila, zdaj pa je bil imun. Ko je ženska povedala ulico in hišno številko svojega domovanja, se je vendarle spomnil, da jo je že videl, ko je pri- šel v to mesto in da pravzaprav stan- juja v isti ulici.

(se nadaljuje)

Pavle Lužnik (črna tinta, 1987)

Boj petega bataljona VDV na Gorenjskem

Knjiga Draga Vresnika Druga brigada Vojske državne varnosti je iz serije treh knjig, ki obravnavajo prve tri brigade Vojske državne varnosti v Sloveniji v času narodnoosvobodilnega boja. Medtem, ko sta knjigi Poveljstva in 1. brigade ter 3. brigade VDV - NO v pripravi za tatis, bo knjiga o 2. brigadi VDV - NO natisnjena že junija letos. Izšla bo pri Naši obrambi in bo sestavni del Knjižnice NOV in POS.

Druga brigada VDV, ki je delovala od pomladi 1944 in se konec tega leta preimenovala v brigado narodne obrambe, je delovala s štirimi bataljoni na Primorskem in enim bataljonom na Gorenjskem. V njeni sestavi so v letu 1944 delovale tudi tako imenovane sabotažne skupine v Trstu in Gorici. V brigadi je bilo ob ustanovitvi okrog 700 borcev, do konca vojne pa okrog 1200. V knjigi so predstavljene vojaške in diverzantske akcije enot brigade od njene ustanovitve do zasedbe Trsta in Gorice, prav tako tudi nekateri boji, v katerih so sodelovali z drugimi enotami narodnoosvobodilne vojske na operativnem območju 9. korpusa.

V 2. brigadi VDV so bili večinoma mladi borci osemnajstih, devetnajstih let, pretežno iz primorskih in gorenjskih okrožij. Brigada je bila zato izrazito mladinska, vanjo so sprejemali krepke, pogumne, nadarjene in narodno zavedne mladince iz delavskih, dijaških in kmečkih vrst. Enote brigade so bile razporejene na obsežnem območju od tržaškega zaliva in ravnice Furlanije, prek Krasa in Vipavske doline do Cerkljanskega in Idrijskega in vse do Karavank in Kamniških planin. Poleg bojev z okupatorjem so borci VDV varovali rast ljudske oblasti ter se po ukazih organov notranjih zadev, najprej okrožnih izpostav Odseka za no- tranje zadeve pri predsedstvu Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta — SNOS, od jeseni 1944 pa organov Ozne, bojevali s petokolonski, sovražnikovimi vrtnjenci in obveščevalci.

V knjigi so na podlagi ohranjenih dokumentov in pričevanj osvežene številne vojaške akcije enot 2. brigade ter delovanje njenih mladih borcev med prebivalstvom Primorske in Gorenjske. S knjigo se ohranja spomin na najborbenejši del primorske in gorenjske mladine, ki je v enotah 2.

brigade VDV - NO dala pomemben delež v boju z okupatorjem in petokolonski vseh barv, k zmagi narodnoosvobodilnega boja in težko priborjeni svobodi.

Boj s sovražnikovimi patruljami v bohinjskem kotu

V jeseniško okrožje so se nekdanji pripadniki skupin VOS vračali v sestavi 4. čete. Četa je morala delovati v obeh savskih dolinah, predvsem pa okrog Jesenic in Bleda, kjer je bilo osrednje poveljstvo nacistične policije in varnostne službe (KDS Bled)*. Čeprav so že skupine VOS obračunale z dobršnim delom gestapovskih ovaduhov, se jih je precej zateklo v nemške postojanke, nekaj pa tudi pritajilo in so še vnaprej vohunili za gestapo. Precejšen del ovaduhov in sodelavcev nemškega okupatorja, zlasti dezertirjev in skri- vačev pred partizansko mobilizacijo, se je zatekel tudi na Koroško in še globlje v Avstrijo. Gestapo je kompromitirane vohune in izdajalce tudi sam pošiljal na delo v oddaljene kraje, ker jih ni več mogel uporabljati za vohunsko in obveščevalno delo v domačih krajih. Občasno so se taki izdajalci vračali in nekateri tudi prišli v roke VDV in Ozne.

Spomladi 1944 je tudi v nekaterih krajih jeseniškega okrožja oživela dejavnost domobranskih organizatorjev iz Ljubljane in Kranja. Že poprej je bilo na Jesenicah leglo četniške črne roke, ki se je proslavila od oktobra 1943 dalje z zahrbtnimi umori terenskih aktivistov in simpatizerjev OF. Poleg četniških in domobranskih propagandistov in organizatorjev je izpostava gestapa na Jesenicah še vzdrževala tolpo raztrgancev, čeprav je bila na Gorenjskem razkrinkana in ni več žela uspehov na račun starih prevar s partizan- skimi oblekami. Pod vodstvom zloglasnega Andreja Noča — Glažarja se je spremenila v gestapovsko enoto, ki je od- hajala v lov na aktiviste in manjše partizanske enote, kurir- je in bolnišnice.

Pripadniki VOS v jeseniškem okrožju so imeli poleg dobre obveščevalne službe že obilo izkušenj v boju z gestapovci, plavogardiščinimi črnorokci in tudi precej vednosti o ustroju blejskega osrednjega poveljstva policije in varno- stne službe (KDS). Mimo tega so uspeli odstraniti tudi nekatere vrtnjence v odborih OF in v rajonskih komitejih KPS, kakršen je bil tudi primer z izdajalskim sekretarjem rajonskega komiteja za Bohinj. Vse dotedanje izkušnje so

bile za novo 4. četo VDV več kot dobrodošle, še zlasti pa so delovanje s starimi borci in voditelji VOS, ki so delovali v okrožni izpostavi ONZ in pozneje v Ozni. Vosovci v jeseniškem okrožju so se dotlej predvsem izkazali kot drzni uničevalci izdajalcev in gestapovskih agentov, ki so jih poiskali tudi na Jesenicah in v drugih sovražnikovih postojankah.

Naloge se tudi vnaprej niso veliko spremenile, le da se je tudi v jeseniškem okrožju začel pojavljati nov podtalni sovražnik — domobranski organizatorji in njihovi zaupniki na terenu. Poleg manjših posebnih in obveščeval- nih patrulj, ki so odhajale na teren na zahtevo okrožne iz- postave ONZ ter sledile izdajalcem, je lahko zdaj četa pose- gla v boj tudi z večjimi bojnimi patruljami. Očitno pa pre- hod na nov način delovanja ni bil tako preprost, saj štab brigade v svojem poročilu z dne 18. junija 1944 ugotavlja, da »po zadnjih poročilih ni napravila četa nobene akcije«. To pa ni bilo povsem v skladu z resničnim stanjem. Patrulje so bile venomer na terenu v lovu za izdajalci, o čemer je štab brigade zvedel in poročal nekoliko pozneje. Tako četa kot okrožna izpostava ONZ sta v maju predvsem izkoristili prisotnost Gradnikove brigade, ki je napadala postojanke v Stari Fužini, Srednji vasi in Zgornjih Gorjah. Poleg orožni- štvu in zaščitne policije so se v njih ali v bližini postojank prikrivali tudi izdajalci. Četa je pomagala brigadi tudi z vodniki na manj znanem območju Pokljuke in v dolini ob Savi.

S splošno ofenzivo na sovražnikove komunikacije v juni- ju je tudi poveljstvo čete usmerilo svoje bojne patrulje k železniški progi z Jesenic proti Podbrdu. Že 16. maja je odšla četa v zasedo med Nomnjem in Sotesko. Borci so napadli sovražnikovo patruljo, v jurišu ubili 2 nemška vojaka, 2 pa huje ranili, medtem ko so 3 ujeli. Med ujetimi je bil tudi po- dofir. Četa si je s tem napadom priborila puškomitraljez — zbrojevko, pištolo, tri francoske puške ter več streliva in vojaške opreme.

Res je, da še tako drzni borci lahko zagrešijo napako, kakršno je tudi 4. četa že naslednjega dne. Očitno še neva- jeni takšnega števila borcev, namreč okrog 60 mladih fan- tov, se v četnem poveljstvu niso dovolj zavedali mnogo več- jega pomena konspiracije, ki je bila zdaj potrebna.

*KDS — Komandeur der Sicherheit-
spolizei und Sicherheitsdienstes

(se nadaljuje)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

● Izvršni svet OS Radovljica je na 41. seji 9. junija obravnaval poročilo o zavarovalni dejavnosti v občini in na Gorenjskem v letu 1986 ter program preureditve nekdanjih dvorskih garaž pri Vili Bled v turistično poslovni objekt »Pristava Bled«. Sprejel je sklep o zapori Ceste svobode na Bledu v času poletne turistične sezone od 20. junija do 14. septembra. Potrdil je statut TOZD Zdravstveni dom Radovljica in poročilo o delu odbora podpisnikov družbenega dogovora o načinu uporabe sredstev solidarnosti za odpravljanje posledic naravnih nesreč v SR Sloveniji za leto 1986.

● V pripravi na letno turistično sezono v radovljiški občini, ki jo pogosto spremljajo tudi različni pojavi kriminala in druge nevarnosti, je 11. junija občinski komite ZKS Radovljica oziroma komite za SLO in DS organiziral posvetovanje s predsedniki komitejev za SLO in DS iz OZD s področja turizma in gostinstva. Dogovorili so se o usklajevanju skupnih prizadevanj in upoštevanju vseh predpisov o varnosti in zaščiti turistov, občanov in njihove lastnine ter družbene lastnine oziroma objektov.

● Komisija za organizacijsko-kadrovska vprašanja pri predsedstvu občinskega odbora ZZB NOV Radovljica je na zadnji seji razčlenila pomanjkljivosti pri oblikovanju predlogov za priznanja in odlikovanja zaslužnih borcev in aktivistov. Ker vojnih odlikovanj načelno ni mogoče več predlagati, naj bi najzaslužnejše odlikovali z državnimi in drugimi javnimi odlikovanji, priznanji družbenopolitičnih organizacij in občinske skupščine. Čeprav ne manjka upravičencev, v krajevnih organizacijah ne posredujejo dovolj predlogov. Razlog je v pomanjkljivi evidenci in ponekod v sektaškem odnosu ali kar nevoščljivosti do kandidatov, je ugotovila komisija.

● Na drugi seji medobčinskega sveta ZZB NOV Gorenjske 3. junija v Radovljici so razpravljali o nadaljnji usodi in poslovanju Partizanskega doma na Vodiški planini na Jelovici. Sklenili so, da ga bodo dali v najem najboljsemu ponudniku. Govorili so tudi o možnosti letovanja borcev v Pineti in cenah pensionov.

● Za dograditev gorenjske hladilnice na Trati v Škofji Loki je po samoupravnem sporazumu prispevala svoj delež vsaka gorenjska občina. Občina Radovljica je že poravnala svojo obveznost v višini 47.921.533 din. Zaradi podražitev gradnje in opreme bodo morale vse občine pokriti še eno tretjino stroškov. Radovljiška občina bo naknadno prispevala še 7.971.756

din. To je za 267 tisoč din več kot jeseniška in okoli 1.069 milijona din manj kot škofjeloška občina. Končni sklep o naknadni poravnavi bo sprejel izvršni svet na eni od junijskih sej.

● Komisija za urejanje spominske celice v koncentracijskem taborišču Ravensbrück je objavila javno zahvalo slovenskim delovnim organizacijam, ki so prispevale denar. Iz radovljiške občine so zahvalo prejeli: Almira Radovljica, Elan Begunje, Jelplast Kamna gorica, Iskra Otoče, Kemična tovarna Podnart, LIP Bled in Veriga Lesce.

● Po sklepu sveta ZKS v krajevni skupnosti Bled bodo v vseh osnovnih organizacijah ZK sprejeli in začeli izvajati akcijski program vključevanja članov ZK v priprave na volitve v vodstva in organe krajevnih konferenc in terenske odbore SZDL. S predvolilnimi postopki, od evidentiranja naprej do izvolitve, se bodo seznanili na svojih sestankih; priprave pa morajo skleniti do konca letošnjega septembra. Zavzeli so se za izvolitev predvsem mlajših, sposobnih in delavoljnih kadrov različne socialne sestave.

● V LIP Bled za šolsko leto 1987/88 razpisujejo 48 stipendij. V TOZD Tomaž Godec Bohinj bodo stipendirali osem kandidatov, v TOZD Rečica Bled enajst, v TOZD Podnart pet, v TOZD Filbo Bohinjska Bistrica osem, v TOZD Mojstrana pet in v delovni skupnosti skupnih služb enajst učencev oziroma študentov. Prijave z zaključnim spričevalom bodo sprejemali do 30. junija 1987.

● Po podatkih odbora podpisnikov družbenega dogovora o varstvu, vzdrževanju in postavljanju spomenikov in obeležij NOB je na območju občine Radovljica kar 205 teh spomenikov in obeležij. Nekateri, med drugim v Begunjah, v Dragi, na Pokljuki, v Radovljici in na Vodiški planini na Jelovici, imajo medobčinski in republiški značaj. Sredstva za vzdrževanje in obnovo zaenkrat zagotavljajo radovljiška občinska skupščina, Kulturna skupnost Radovljica, deloma tudi Slovenije in nekatere delovne organizacije, ki so sprejele tudi skrbništvo nad posameznim spomenikom.

● Junija letos bo v radovljiški občini končalo osnovno šolo 439 učencev in učenk. Doslej se jih je največ odločilo za nadaljnje šolanje na družboslovni in naravoslovni smeri, za poklic elektro, strojni, ekonomski in turistični tehnik, nekaj manj pa za poklice mehanika, frizerja in prodajalca. Za poklic miličnika se je letos opredelilo 9, za vojaške šole pa le trije učenci.

● Z zaporo prometa na Linhartovem trgu v starem delu mesta Radovljice so se pojavili številni problemi. Te naj bi reševali miličniki in komunalni redar, ki pa niso kos pritiskom

lastnikov vozil za dovolilnice za dostop na trg. Tudi komisija, ki naj bi urejala ta vprašanja, je odstopila. Od 64 vloženih vlog za izdajo dovolilnic, so jih ugodno rešili 51 lastnikom vozil, ki prebivajo ali poslujejo na Linhartovem trgu. Zavoljo večjih potreb in zahtev ter zavoljo drugih neresenih vprašanj bo izvršni svet OS Radovljica sklical sestanek vseh zainteresiranih, na katerem bodo ponovno proučili možnosti boljše ureditve prometnega režima na trgu.

● Predvidoma do začetka letošnjega julija bodo delavci jeseniškega Gradisa in delavci iz Celja zgradili nov Kompasov hotel v Ribnem, na mestu, kjer je bilo prej gostišče »Prepih«. Nov hotel, ki bo letos edini novi tovrstni objekt na Bledu, bo močno obogatil turistično ponudbo in povečal zmogljivosti za 120 ležišč. Ob hotelu bodo športno rekreativna igrišča.

● Delavska univerza Radovljica načrtuje v koledarskem letu 1987 kar 6.740 izobraževalnih ur programa s področja družbenopolitičnega, strokovnega in splošnega izobraževanja. Na Delavski univerzi imajo sedem zaposlenih, od teh štiri za strokovno delo, vključno direktorja, dva za upravno-administrativno in finančno delo in enega za pomožne posle.

● Moški komorni pevski zbor DPD Svoboda Podnart, ki ga vodi dirigent prof. Egi Gašperšič, je v petek, 12. junija, zvečer gostoval na Javorniku. V dvorani delavskega doma Julke in Albina Pibernika se je predstavil s skladbami osmih slovenskih avtorjev.

● V avli osnovne šole A. T. Linhart v Radovljici je Zveza kulturnih organizacij Radovljica v okviru kulturne akcije za delovne kolektive organizirala v soboto, 13. junija, zvečer koncert pod naslovom Zagorske pesmi. Nastopili so pevci in glasbeniki iz RKUD Sloboda VIS iz Varaždina.

● V galeriji Kamen na Linhartovem trgu v Radovljici so v petek, 12. junija, odprli razstavo slik in grafik akademskega slikarja Vinka Tuška. Na ogled bo mesec dni.

● Komisija za šport in rekreacijo pri občinskem svetu zveze sindikatov Radovljica je na četrti seji proučila pritožbo OO sindikata iz HTP Bled in PTT Radovljica zaradi nastopa ženske odbojarske vrste Elana Begunje, ki je nastopila le s petimi igralkami, kar je v nasprotju s pravili Odbojarske zveze Slovenije. Pregledali so tudi realizacijo programa sindikalnih športnih iger v letu 1987.

40 let organiziranega dela Rdečega križa v Lescah

Ob 40. letnici organizirane dejavnosti krajevnih organizacij RK Lesce so v petek, 12. junija, zvečer priredili v družbenem centru jubilejno proslavo s kulturnim programom, slovesnim pripenjanjem spominskih trakov na društveni prapor ter s podelitvijo odličij in priznanj zaslužnim članom in članicam.

Ob tej priložnosti so izdali okusno opremljeno in vsebinsko bogato brošuro »40 let Rdečega križa v Lescah«, ki jo je uredil Bojan Rauh; v nakladi 500 izvodov jo je natisnila Tiskarna — knjigovoznica Radovljica. Hkrati so odprli tudi pregledno razstavo ročnih del leških aktivistk RK, ki je bila na ogled do nedelje, 14. junija. Na proslavi sta zlati znak RK Slovenije prejeli Jožica Rauh, požrtovovalna predsednica in gonilna sila krajevnih organizacij RK, in Marija Lampe, dolgoletna mentorica mladih članov RK v osnovni šoli Lesce. S srebrnim znakom RK Slovenije sta bili odlikovani prizadevni članici Malči Rekar in Marica Jereb. Razen tega pa so podelili tudi posebne diplome RK Slovenije krajevnim

organizaciji RK, delovnim in družbenopolitičnim organizacijam ter posameznikom iz Lesce za dolgoletno sodelovanje in pomoč KO RK Lesce.

Predsednica Jožica Rauh je v svojem govoru izrekla še posebno zahvalo občinski organizaciji oziroma odboru RKS Radovljica, Turističnemu društvu in svetu krajevnih skupnosti Lesce, DO Murka, SZ Veriga, ŽITO Ljubljana — TOZD Triglav Gorenjska Lesce in številnim posameznikom, ki so denarno podprli dejavnost RK in omogočili izdajo biltena ob jubileju.

Leška organizacija RK je s 1.670 člani poleg radovljiške in blejske najštevilnejša v radovljiški občini. Dejansko je vsak drugi krajan član te humanitarne organizacije in tako

ali drugače sodeluje v njeni pestri dejavnosti. Omenimo le nekaj akcij: sosedska pomoč starim in bolehnim, krvodajalske akcije, zbiranje starih oblačil, obtuje in odpadnega papirja, čiščenje in varovanje okolja, vzgoja in usposabljanje mladih članov, tečaji prve pomoči in usposabljanja odraslih krajanov ter seznanjanje s preventivnimi ukrepi zoper boleznin in nesreče, solidarnostno zbiranje sredstev prizadetim krajem na Tolminkem in v pobrateni občini Brus, tedensko merjenje krvnega tlaka krajanom, prijateljsko sodelovanje s krvodajalci pobratene organizacije RKH Varaždin, četrtkovi večeri ročnih del ter organiziranje kulturno zabavnih prireditev.

Za svoje uspehe je KO RK Lesce prejela že več visokih priznanj in odlikovanj, med drugim tudi najvišje republiško priznanje Skupnosti socialnega varstva Slovenije.

JR

Letošnje cene v radovljiškem kopališču in kampu

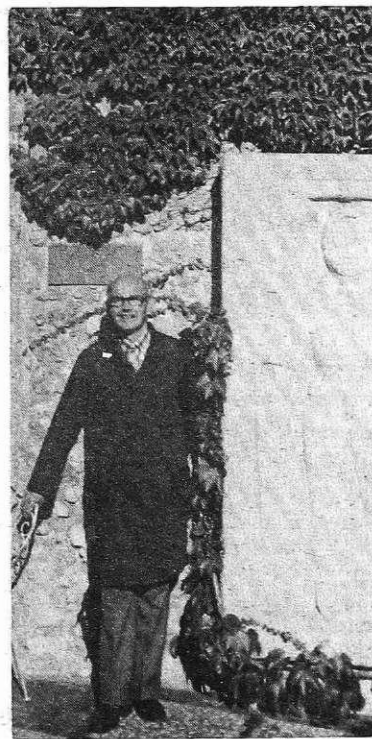
Kopališki odbor pri svetu KS Radovljica, ki upravlja kampu in letno kopališče v Radovljici, je še pred 1. junijem, ko se uradno začne letna sezona, objavil cenik storitev v kopališču in kampu, v katerem je prostora za nekaj nad 250 gostov.

Med tednom je cena karte za kopališče za odrasle 500 din, za otroke do tretjega leta starosti 120, od 3. do 14. leta pa 300 din. Ob sobotah in nedeljah so cene vstopnine 70, 120 in 400 din. Za omarico je treba odšteti vsak dan 150 din, za kabino in ležalnik pa po 250 din. Sezonska karta stane 12.000 din in za vsakega družinskega člana več 4.000 din; turistična karta velja 2.000 din na teden, mesečna karta 7.000 din in 2.500 din na vsakega družinskega člana. Cena sindikalne sezonske karte je 8.000 in na sezono in 4.500 na mesec, za vsakega člana družine več pa 4.000 oz. 2.500 din. Za šolske skupine je cena za posameznika le 150 din.

M.F.

Francka in Florijan Jerman — čuvarja blejskega gradu

Ob obisku starega gradu, ki tako pošteno bdi nad Bledom, se obiskovalci le redko spomnijo njegovih oskrbnikov in varuhov Francke in Florijana Jerman. Prav njima pa se imajo zahvaliti, da je še danes vse ohranjeno tako, kot je bilo leta 1960, ko so dokončali restavriranje te graščine.

Florijan Jerman

Nista domačina, prišla sta iz Homca na priporočilo Narodnega muzeja iz Ljubljane. »Bilo je v največji zimi, največjem snegu, ko sem leta 1951 pešal iz Lesca na Bled in na blejski grad,« pripoveduje danes Florijan. Nič kaj vzpodbuden začetek ni bilo to. Vendar sta danes srečna in vesela tega dneva, saj si niti v sanjah nista mogla misliti, da si bosta tu postavila tako prijeten dom. Danes ne želita več zapustiti Bleda tako kot še mnogi drugi, ki jih je delo le mimogrede pripeljalo na Bled. Tu ta dobi la svoj novi dom, saj sta tu že nad 36 let. Pozabila sta že na sicer lep in prijeten Homc. Vse pa kaže, da se bosta le vrnila tja sedaj, ko že resno razmišljata, da zapustita Bled in da pričetna uživati zasluženi pokoj.

V prvih letih sta oba pomagala pri obnovi, lotiti sta se morala vseh težaških del. Posebno velja to še za

Florijana. Kaj rad in živo se spominja danes žal že pokojnega arhitekta in ustvarjalca »novega« gradu Tonea Bitenca, ki si je to obnovo z obnovo blejskega otoka prisluzil kot prvi visoko priznanje — Plečnikovo nagrado. Tedensko je obiskoval grad — od njega se je Florijan tudi mnogo naučil. In to ne le o blejskem gradu in njegovi zgodovini, ampak o naših gradovih nasploh. Tako danes s svojim znanjem večkrat ob različnih obiskih priskoči na pomoč, ko bi obiskovalci radi zvedeli o gradu in njegovi zgodovini še kaj več, kot je sicer napisano v skromni knjižici o blejskem gradu.

Veliko vesta Jermana povedati o blejskem gradu in njegovem življenju v vseh teh letih. Žal jima je, da nista vse posege zapisovala. Saj gre vse tako hitro v pozabo. Dobro sta si zapomnila, kaj so menili razni umetnostni zgodovinarji, ko so si grad ogledovali po obnovi, saj je poznano, da je bilo več pripomb na to vrsto obnove. In kaj so menili številni državniki, ki jih ni bilo malo na gradu in ki so se vpisovali v njihovo knjigo gostov. Že ta nam lahko pove marsikaj, končno pa tudi milijoni gostov, ki so se zvrstili v teh letih na gradu. Rada spregovorita o obiskih maršala Tita in njegovega spremstva, ki so med prvimi po obnovi obiskali grad pa potem še tolikokrat s svojimi gosti. Zato je tovariš Tito nemalokrat vpisan v knjigo gostov.

Jermanova družina in sin skrbni, da je grad v celoti urejen, počističen, da se vsaka pomanjkljivost takoj popravi, da je pač takšen, kot mora biti kulturni spomenik, pa naj bo poletni ali pozimi. To je res v glavnem Florijanovo delo, njegova žena Francka pa skrbi za urejenost muzeja in za prodajo spominčkov in razglednic. Vse naj bi bilo res izbrano, pravi, zato tudi najraje sama izbira blago, ki ga ponuja gostom. Zato je že prej rada potovala in si pridobivala izkušnje in vzgledov, saj na gradu res ni vseeno, kaj je v prodajnih vitrinah.

Kako pa je prav Jermanova družina pomembna za Bled in njegov turistični utrip, se bodo na Bledu zavedali verjetno še takrat, ko ne bosta zmogla več naporega dela.

Božo Benedik

Radio-klub v Gorjah uspešno deluje

Radio-klub Pokljuka Gorje je bil ustanovljen leta 1973 in od takrat uspešno deluje. Klub ima svoje prostore v domu TVD Partizan v Zgornjih Gorjah. Delo kluba poteka v treh sekcijah: sprejemno-oddajni, konstruktorski in sekciji za amatersko radio-gonometriranje (to je iskanje skritih radijskih postaj).

Najaktivnejša in tudi najuspešnejša je sprejemno-oddajna sekcija. Gorjanski radio-amaterji so v zadnjih dveh letih na kratkovalovnem območju vzpostavili zveze z amaterji iz več kot 100 držav, na UKV pa so lani na tekmovalnem Alpe-Adria v konkurenci jugoslovanskih postaj dosegli zavidljivo 5. mesto. Za uspehe na UKV so prejeli diplomo, ki jo podeljuje Zveza radio-amaterjev Jugoslavije, ter diplome iz Avstrije in Nizozemske.

Člani radio-kluba delajo z opremo, ki ni primerljiva z opremo večine drugih klubov pri nas; tako zelo po-

grešajo osebni računalnik, ki bi bil stalno v klubskem prostoru, in bi omogočil povsem nov način komuniciranja (tako imenovan Packet radio), ki se uveljavlja v svetu in tudi že pri nas.

V maju letos so člani kluba nabavili novo sprejemno-oddajno radijsko postajo za frekvenčno območje 432MHz, katera omogoča komuniciranje preko amaterskih satelitov. Tako so gorjanski radio-amaterji že vzpostavili prvi dve zvezi preko satelita z radio-amaterji iz ZR Nemčije in Japonske. Nakup nove postaje so omogočili: Sekretariat za ljudsko obrambo Radovljica, Občinski štab za teritorialno obrambo Radovljica, KS Gorje, LIP Bled in Železarna Jesenice.

Vsem, kiso pomagali pri delu kluba, se člani zahvaljujejo za pomoč in obljubljajo, da bodo vložena sredstva upravičili z boljšim delom.

Jubilejni izlet jeseniških in trboveljskih upokojencev

Obetal se nam je izredno lep dan za sprejem upokojencev DU Trbovlje, s katerimi je DU Jesenice pobrateno 10 let. Pozdravili smo jih 11. junija pred Kazino Železarne Jesenice, kjer so jim pevci DU Jesenice pod vodstvom Mire Mesarič zapeli nekaj pesmi. V imenu DU Jesenice jih je pozdravil predsednik Burnik, v imenu občinskega sindikalnega sveta pa Marjan Drolc.

Predsednik DU Trbovlje Dore Dolar se je zahvalil za toplejše sprejem. Predsednika obeh društev sta izmenjela tudi spominski darili. Po zakuski v restavraciji Kazina smo se z našimi gosti odpeljali v Kranjsko goro.

Med enournim nastopom treh simpatičnih pevk ob spremljavi tamburaškega zbora iz Trbovelj smo se prijetno zabavali, kakor tudi številni domači in tuji gostje, ki so se zbrali pred hotelom Prisank.

Predsednik DU Kranjska gora Tone Židan se je vsem nastopajočim zahvalil z željo, da še pridemo.

Ob tako lepem vremenu so nas prijazni šoferji odpeljali k vznožju planiške velikanke. Ob pogledu na to skakalnico ti zastane dih, posebno če pomisliš, da imamo take junake, ki si upajo poleteti preko 180 m in več. Marsikdo med nami še nikoli ni videl prave skakalnice tako od blizu.

V hotelu Vitranc je bilo za vseh 150 izletnikov naročeno kosilo. Bili smo prijazno postreženi.

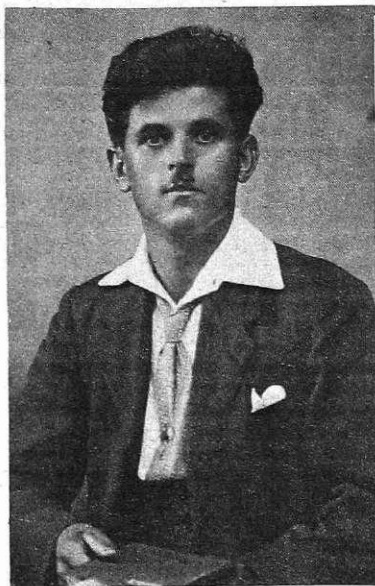
Po kosilu je ob prijetnem klepetu z našimi gosti čas hitro mineval. Nastopila je folklorna skupina, ki je zaplesala nekaj domačih plesov.

Ob igranju našega Staneta in Lojzeta ter ob petju Karle smo se tudi zavrteli.

Ker pa je vsega prijetnega enkrat konec, smo se od naših gostov poslovili z željo, da ostanejo zdravi in uživajo pokoj še vrsto let.

Upam, da mi udeleženci jubilejnega izleta ne bodo zamerili, če se tudi v njihovem imenu zahvalim DU Jesenice in DU Trbovlje za prijetne trenutke, ki smo jih preživeli skupaj.

Angela Ferjan

Ržunovemu atu v slovo

Še mesec dni in minilo bi 80 let, odkar se je rodil Franc Dovžan. Pri Ržunu je bila revna kajžarska hiša, ki pa je bila obdarjena z otroki in veseljem do življenja. V tej hiši so bila vrata vedno odprta za vsakogar, naj je bila to vaša mladina, ki je iskala prostor za ples, ali reven berač, ki je rabil topel kot za eno noč.

Mnogo dobre volje je bilo pri hiši, premalo pa kruha. Zato je moral Francek po takratnih navadah že kot otrok iti služiti. A ga je s Srednjega vrha srce neustavljivo vleklo pod rodni krov in kmalu je bil zopet doma.

France Voga

Ko je dorasel sekiri in žagi, si je poiskal delo v gozdu. Tu je našel svoj mir in prostor za svoja hrepenenja. Potem se je zaposlil v Železarni in ji ostal zvest do upokojitve. Gozdovi pa so mu zopet ponudili zavetje med vojno, ko se je odzval klicu domovine in jo pomagal osvoboditi.

Po vojni se je poročil, zgradil nov dom in z velikimi upi čakal na lepše in srečnejše življenje. A usoda je bila kruta. Umrli mu je življenjska družica in ostal je sam s tremi mladoletnimi otroki. Povsem se jim je posvetil in jim bil blag, dober oče in vodnik v življenju.

Z devetnajstimi leti je France prvič stopil na dovske oder. Tja ga je pripeljal in mu bil prvi učitelj danes že legendarni dovski župnik Jakob Aljaž. Z leti in mnogimi vlogami je dorasel v prvega igralca takratnega uspešnega prosvetnega društva. Takole je o njem zapisala Marija Stanovnik v »Portretu vaškega gledališčnika«.

»Franc Dovžan, po domače Ržunov, ne more zatajiti velike ljubezni do gledališča. »Umrli bi na odru«, pravi. Nenadoma oživi, kar obraz zajame v dlani in ves vstrepeta, ko začne pripovedovati o svojem sodelovanju na domačem odru.«

Tudi po vojni je še nekajkrat zaigral, nato se je umaknil novi generaciji. Toda stika s kulturo ni izgubil. Pisal je igre na temo vaškega življenja, priredbe iger in pesmi, v katere je izlil vsa čustva in hrepenenja svojega občutljivega in tankočutnega srca.

Ponovno je začel z delom v kulturnem domu, ko smo ga mladi zaprosili, da sam režira svoje igre, ki smo jih hoteli igrati. Nato se je zopet umaknil v tiho in skromno življenje in tako tudi odšel od nas.

Nas pa je zavezal, da njegovi veliki vrlini — pridnost in ljubezen do gledališča — postaneta tudi mnogo bolj naši.

Ne pozabite na današnji nastop Rifleta na Hrušici

V dvorani doma družbenih organizacij na Hrušici bo danes, 18. junija, veselo, kot že dolgo ne. V goste prihaja znani slovenski gledališki igralec Janez Hočevar — Rifle. Verjetno ni potrebno posebej govoriti, da gre za humoristični nastop, saj si drugače tega igralca danes že kar težko predstavljamo. Gledalci se bodo verjetno spet veselo nasmejali ob domislicah o znanem junaku Švejkju, ki jih, seveda prirejene naše mu času, za Rifleta piše Tone Fornezzi — Tof.

Nastop Rifleta na Hrušici organizira DPD Svoboda Ivan Krivec, ki želi predvsem s takšnimi in podobnimi akcijami spet pridobiti ljudi, da bodo raje zahajali v to dvorano. Današnja predstava se bo začela ob 20. uri, gledalci pa si bodo karte lahko preskrbeli že dve uri pred začetkom.

J.R.

Prvo urejeno počivališče

Komite za urejanje prostora in varstvo okolja, Komunalna skupnost občine Jesenice, krajevna skupnost in Turistično društvo Dovje-Mojstrana so si vrsto let prizadevali urediti prostor vzhodno od mostu v Mojstranu v Kamnjah, kjer so v poletnem času v velikem številu ustavljali predvsem tujci. Na tem prostoru je najprej zasebnik postavil okrepčevalnico in pred njo muzejski avto »Topolino«, po katerem je svoji okrepčevalnici dal tudi ime. Pred kratkim pa so delavci Slovenija ceste tehnika izravnali in asfaltirali prostor med glavno cesto in gostiščem. Tako je ta prostor postal prvo prijetno počivališče ob glavi cesti proti Ljubljani po vstopu v našo državo v Ratečah ali na Korenskem sedlu.

Branko Blenkuš

Tečaji tujih jezikov

Center srednjega usmerjenega izobraževanja Jesenice — enota za izobraževanje ob delu razpisuje vpis v tečaje tujih jezikov po intenzivni metodi:

- nemščina I., II., III. in IV. stopnje
- angleščina I., II. in III. stopnje

Prijavite se lahko v enoti za izobraževanje ob delu po ☎ 35-67.

France Voga

16

SPOMINI NA DOVJE

Večerja je bila ob mraku doma. Gospodinja, ki je tačas že pomolzla, je skuhala zelje, v oblicah krompir in ajdove žgance. Zraven so jedli kisló in sveže pomolženo mleko. Če kakšna od dninaric ni utegnila večerjati, je dobila namesto večerje lonec mleka. Jedlo se je vedno iz skupne skleda.

Ob petkih, ko je bil post in niso jedli mesa, so opoldne kuhali krape, štruklje in cmoke. Krapi so značilna dovška jed in jih starejše gospodinjje še danes rade pripravijo. Včasih so jih jedli tudi med košnjo po rovtih.

Krapi: v rahlo kvašeno testo se zavije polnjenje iz skute (kravje), obarjene kaše, sesekljanega drobnjaka, zarumenele čebule in janeža. Namesto kaše je lahko bel kruh. Krapi so dobri šele, ko so obilno zabeljeni z zaseko. Še najboljši so pogreti.

Otroci so radi imeli »hrušve« krape. V njih so bili namesto skute sesekljeni kruškovi krljci. Taki krapi so se prelili s sladko omako iz bele moke in mleka ter zabeljeni z maslom.

Tak je bil jedilnik preko poletja, ko je trdo delo zahtevalo veliko energije. Pozimi je bil jedilnik enostavnejši. Ker je bil to čas kolin, se je pojedlo veliko krvavic, maželjnov (kaša, zmleta drobovina in začimbe v obliki kepe, zavito v mre-nici) in godlje (gosta juha od kuhanja krvavic) z repo ali zeljem.

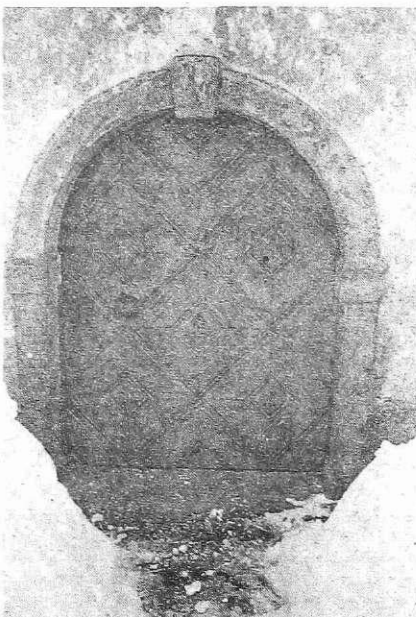
V adventnem postu (štiri tedne pred božičem) in postu od pepelnice srede (po postu) do velike noči je bil jedilnik še enostavnejši. Posta so se tako strogo držali, da so se kuhali poribali, da se jih ni držala kakšna maščoba. Če so po postu ostali še krofi, so jih posušili in pojedli šele po veliki noči, namočene v mleku ali lavri. Med postom so gospodinjje kupovale arnke — nasoljene ribe, ki so bile edino dovoljeno meso. Za zabelo je bilo dovoljeno samo maslo. Kuhale so se samo enostavne jedi: kaša, mlečna kaša, sok, močnik, polenta, žganci, mešta, frika, sejkanca, skutnek ali smetenik.

Danes od večine teh jedi na vasi niti imena več ne slišiš, kaj šele, da bi jih kuhali. Zato ne bo odveč, če jih malo opišemo, vsaj tiste najbolj nenavadne.

Sok: koruzni zdrob redko zakuhan in zalit z mlekom. Mešta: koruzna moka in krompir, kuhana skupaj in nato zmečkana.

Frika: v zakuhano polento narezan sir. Sejkanca: v kisló repo zakuhan koruzni zdrob. Skutnek: v gosti sirotki zakuhana koruzna moka. Smetenik: kisló mleko skupaj s smetano zavreto, nato vanj zakuhana koruzna moka.

Starejši ljudje teh jedi niso jedli samo ob postu ampak preko vsega leta, saj za kaj boljšega tudi možnosti niso ime-li.

Bržotnova vrata (foto: I. Kučina)

Kruh

Kruh je bilo včasih težko pridelati, a še težje zaslužiti. Zato je bil odnos do njega zelo spoštljiv, bil je skoraj sveta stvar. Če je padel na tla, se je poljubil. Ni se valjal povsod, še najmanj pa v smeteh tako kot danes. Vsak košček in vsa-

ko drobtino so pojedli. Če je bil že plesniv, se je obrisal, pretrd pomakal v vodo ali mleko.

Preden se je hlebec prerezal, se je moral z nožem trikrat prekrizati. Kruh sta rezala gospodar in gospodinja. Položen je moral biti vedno na ploščato stran, drugače so rekli, ga lahko vzame berač. Za berače so še rekli, da lačen prosi kruha, žejen pa denar.

Med obroki je kruh »počival« in otroci so zanj zaman prosili, a tudi, kadar se je rezal, je dobil vsak samo svoj kos. »Če si božji, si sit«, je dobil odgovor otrok, ki je bil preveč siten.

Peka kruha: Kruh so pekli enkrat na štirinajst dni. Pekli so ga dva ali tri dni prej, preden je zmanjkalo starega, da svežega niso pojedli preveč. Vse leto so pekli črn kruh — to je ržen, le za največje praznike belega in potice. Specialiteta je bil hruškov kruh: med rženo moko nasekljani suhi hruškovi krljci.

Večer pred peko je gospodinja pristavila kvas. Kadar kvasa ni bilo pri hiši, je gospodinja od prejšnje peke pustila hlebec testa, ki ga je sedaj zamesila v novo testo. Testo je mesila v mentrgi — posebni mizi, ki se ji je dvignil pokrov, ali v niškah — posebnem, samo za to namenjenem zaboju. Za vsako peko, belo in črno, so bile posebne niške.

Zameseno testo je moralo par ur vshajati. Ta čas je gospodinja v kmečki peči zakurila grmado — močan ogenj, da se je peč dobro ogrela. Iz vshajane testa so se naredili hlebci — običajno osem. Hlebci so se položili v s podhlebni-cami — belimi cunjami prekrite peharje, kjer so se pustili še kakšne pol ure vshajati.

Tačas je gospodinja pripravila peč. Žerjavico je razgrebla na stran, pepel očistila z mokrim omelom iz koruzne ali pšenične slame. Na lopar je posula koruzno moko ali otrobe in nanj stresla hlebec testa iz peharja. V hlebec je z nožem vrezala trikotnik ali vzporedne črte in ga premazala s kisló smetano ali črno kavo — lavro. Nato je hlebec z loparjem vložila v peč. Ko so bili vsi hlebci vloženi, je nagrebla žerjavico pred vratca peči in peč zaprla. Po polurnem pečenju je hlebce malo preložila, da se niso pripekli in pekla dalje še pol do ene ure. Pečeni hlebci so se pobrali iz peči, obrisali pepela, zložili v peharje in spravili v shrambo.

Kašte

Po vodo je gospodinja hodila na kašto. Tam je tudi prala. Kašte so velika betonska korita z močnim dotokom vode.

(se nadaljuje)

Mlade radovljjske plavalke, ki so tekmovalne prejšnjo soboto in nedeljo v Krškem za pokal Plavalne zveze Slovenije, so največje presenečenje te velike plavalne prireditve. Proti vsem napovedim so neopričakovano in presenetljivo premagale najboljše slovensko vrsto PK Triglav in zasluženo svojile dragoceno trofejo. Za ta doslej največji podvig v zgodovini radovljjskega plavanja imajo največ zaslug dvakratna zmagovalka Robova in njene klubske vrstnice, osvajačke prvih mest svojih skupinah: Robičeva, Melinkova in nadarjena drugovrstnica Boletova. Seveda ne gre prežetosti velikega deleža njihovih trenerjev in vodstva PK Radovljica.